

สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ชนิษฐา ปันทะ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

STATES AND GUIDELINES OF RISK MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS
OF PHAN UDON'S NETWORK EDUCATION PHAN DISTRICT
CHIANG RAI PROVINCE

KHANITTHA PANTHA

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2024

Copyright 2024 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา

กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร

อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ของ ชนิษฐา ปันทะ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพ่วง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณนกร พรประเสริฐ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. รัชชิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	ชนิษฐา บันทะ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณมากร พรประเสริฐ
คำสำคัญ:	การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา, แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู ในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย จำนวน 92 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม มีค่าระหว่าง 0.67–1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย การประชุมและวางแผน การศึกษานโยบายของต้นสังกัด ศึกษาและวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา จัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดโครงการและกิจกรรม ทบทวนระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ และคู่มือการดำเนินงานที่สถานศึกษาทำร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด จัดทำแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี กำกับติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณตาม E-Budget จัดทำรายงานทางการเงินให้เป็นปัจจุบันและรายงานต่อต้นสังกัด ปรับปรุง แก้ไขในการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี และรายงานผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

Title: STATES AND GUIDELINES OF RISK MANAGEMENT OF ADMINISTRATORS
OF PHAN UDON'S NETWORK EDUCATION PHAN DISTRICT
CHIANG RAI PROVINCE

Author: Khanittha Pantha, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of
Phayao, 2023

Advisor: Assistant Professor Dr. Wannakorn Phornprasert

Keywords: School risk management, Guidelines for school risk management

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study the current situation of school risk management in the educational network of Phan Udon, Phan District, Chiang Rai Province, and 2) to explore guidelines for school risk management within the same educational network. The sample group consisted of school directors, deputy directors, and teaching staff within the Phan Udon educational network, totaling 92 individuals, selected through stratified random sampling. Research tools included a questionnaire based on Likert scale with a reliability coefficient of 0.89, and structured interviews. Statistical analysis methods included frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research findings reveal that: 1) the overall situation of school risk management within the Phan Udon educational network is rated as high, and 2) the guidelines for school risk management within the same network consist of four components: organizing meetings and planning, studying the policies of the supervising authority, conducting SWOT analysis of internal and external school environments, defining the school's vision and mission, developing a school strategic plan, preparing annual operation plans, budget disbursement regulations and operational manuals in collaboration with the supervising authority, preparing budget plans in line with project and activity plans, monitoring budget disbursement through E-Budget, providing up-to-date financial reports to the supervising authority, improving project and activity implementation according to annual operation plans, and reporting results to school administrators and the supervising authority.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณกร พรประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอำ รองคณบดีฝ่ายแผนงานและพัฒนาคุณภาพชีวิตนิสิต 2) นายชัย สันแก้วาน ผู้อำนวยการโรงเรียน พานพสกสวัสดิ์ 3) นายกิตติธร หล้าปีมปา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพาน (ปากว่ามิตรภาพ ที่ 68) ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ชนิษฐา ปันทะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	3
ขอบเขตด้านเนื้อหา	5
ขอบเขตด้านตัวแปร	5
ขอบเขตด้านพื้นที่.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บริบทกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอุตร.....	8
แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39

กรอบแนวคิดการวิจัย	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	49
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	51
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย การศึกษาศูนัยพานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	52
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย การศึกษาศูนัยพานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	57
บทที่ 5 บทสรุป.....	59
สรุปผลการวิจัย	59
อภิปรายผล.....	62
ข้อเสนอแนะ.....	66
บรรณานุกรม	69
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	76
ภาคผนวก ข ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC)	77
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	83
ภาคผนวก ง คำถามในการวิจัย	84
ประวัติผู้วิจัย	93

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง	29
ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย	51
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของ สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม รายด้าน 4 ด้าน	52
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของ สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ด้านกลยุทธ์ 53	
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของ สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ด้านการ ปฏิบัติงาน	54
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของ สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ด้านการเงิน 55	
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของ สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติ ตามกฎหมายระเบียบ	56

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงความเสี่ยงทั้ง 4 ประเภทตาม COSO (2004)	23
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	43

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันถือเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ล้วนเป็นได้ทั้งโอกาสและความเสี่ยง เพราะความผันผวนและความไม่แน่นอนเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ สถานการณ์ต่าง ๆ ไม่มีใครคาดเดาได้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใดไม่ว่าจะเป็น องค์การของภาครัฐ เอกชน ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้องค์กรส่วนใหญ่ต้องมีการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการพัฒนา ประเทศไทย ซึ่งอยู่ในช่วงของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาหลาย ๆ ด้าน ท่ามกลาง สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านสังคมและเศรษฐกิจเริ่มมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ระบุถึงปัญหาของสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรว่าจำนวน ประชากรวัยแรงงานลดลง อัตราการเกิดที่ลดลง อัตราผู้เรียนในวัยเรียนลดลง ทำให้เกิด ผลกระทบต่อสถาบันทางการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตเพิ่มขึ้นด้วย (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, 2559)

การบริหารงานภายในสถานศึกษาจึงถือเป็นอีกประเด็นสำคัญที่จะต้องมีการวางแผน ในบริหารงานให้ชัดเจนภายใต้ความเสี่ยง ต้องระบುವัตถุประสงค์ของการบริหารงานทุกฝ่าย ให้ชัดเจนเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ ซึ่งความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นในลักษณะ ที่แตกต่างกัน เช่น ความเสี่ยงทางด้านการบริหารทรัพยากร ความเสี่ยงด้านนโยบายการศึกษา ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของเศรษฐกิจและสังคม ความเสี่ยงทางด้านการบริหารเงิน เรื่องเกี่ยวกับความเสี่ยง คือ ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ของผลลัพธ์ (สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 11) จากความเสี่ยงอาจก่อให้เกิดปัญหาและ ความเสียหายต่อสถานศึกษาได้ทุกเมื่อหากการบริหารงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ (พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561, 19 เมษายน 2561, หน้า 1-23) จึงกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยให้ถือปฏิบัติ ตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดประกอบกับหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0409.3/ว36 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2564 แจ้งเวียนหนังสือกระทรวงการคลัง

ที่ กค 0409.4/ว23 ลงวันที่ 19 มีนาคม 2562 เรื่อง หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2562 (กระทรวงการคลัง, 2562) ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกระบวนการในการบริหารความเสี่ยงในการบริหารงานภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission (COSO) เป็นหน่วยงานที่ได้เผยแพร่วิธีการและกรอบแนวคิดของการบริหารความเสี่ยงในองค์กร (Internal Control Framework) อย่างเป็นระบบ จนกระทั่งเป็นที่รู้จักและมีความนิยมอย่างแพร่หลาย COSO Internal Control Framework เป็นกระบวนการที่ออกแบบให้กรรมการบริหารผู้บริหาร บุคลากรต่าง ๆ ของหน่วยงานต้องมีความรับผิดชอบและพยายามที่จะให้หน่วยงานประสบความสำเร็จ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีการรายงานทางการเงินที่น่าเชื่อถือ และ 3) การปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ การบริหารความเสี่ยง โดยมีกระบวนการบริหารความเสี่ยง คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการเงินและความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การบริหารความเสี่ยงไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับการบริหารทางด้านการศึกษาแต่เป็นกิจกรรมซึ่งมีการดำเนินงานอยู่แล้วเพื่อช่วยจัดระบบทางการศึกษาให้มีคุณภาพ

สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย ซึ่งประกอบด้วย 1) โรงเรียนเจริญเมืองวิทยา 2) โรงเรียนบ้านเจริญเมือง 3) โรงเรียนบ้านป่าตึง 4) โรงเรียนบ้านป่าบง 5) โรงเรียนร่องธารวิทยา 6) โรงเรียนบ้านโป่งแดง 7) โรงเรียนธารทองวิทยา (ป่ารวก) 8) โรงเรียนสันกลางวิทยา 9) โรงเรียนบ้านถ้ำ และ 10) โรงเรียนบ้านป่าตึก เป็นองค์กรทางการศึกษาที่เป็นหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่จัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยดำเนินงานตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับฐานรากซึ่งภารกิจหลักคือ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาได้รับการดูแลและบริหารงานภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 การบริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดการติดตามดูแลเกี่ยวกับเรื่องการบริหารองค์กรให้ทั่วถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการวางแผนบริหารงานในสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการปรับตัวและกำหนดกระบวนการในการทำงานร่วมกัน เพื่อลดความเสี่ยงในการบริหารงานโดยมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายดำเนินงาน

ด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2566ก)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความเสี่ยงในเรื่องการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามที่สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดของสถานศึกษา

คำถามการวิจัย

1. สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายอยู่ระดับใด
2. แนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 โรงเรียน แยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ข้าราชการครู จำนวน 107 คน

รวมทั้งสิ้นจำนวน 117 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2566ข, สื่อออนไลน์)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กรณีแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู ในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนยพานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน

กรณีแบบสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก และมีประสบการณ์ในการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานทางการศึกษา

2. มีวิทยฐานะทางการบริหารชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ หรือเชี่ยวชาญพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานทางการศึกษา

3. มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีประสบการณ์ในการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานทางการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนด ประกอบด้วย

1. นายสงกรานต์ ต้นคำ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนเจริญเมืองวิทยา
2. นายมานพ เลี่ยมสุวรรณ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนบ้านป่าบง
3. นายไชยา วงศ์เวียง ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนร่องธารวิทยา
4. นายวิชา สมบุญ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนธารทองวิทยา (ป่ารวก)
5. นายศักดิ์ชัย กาวี ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนสันกลางวิทยา
6. นายประเสริฐ คำน้อย ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนบ้านถ้ำ
7. ว่าที่ร้อยโทเสกสรรค์ หลักบุญ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนบ้านป่าตอก

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงราย ตามขอบข่ายการบริหารความเสี่ยงของ COSO (2004) ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)
2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา

1. การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงราย ตามขอบข่ายการบริหารความเสี่ยงของ COSO (2004) ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)
- 1.2 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)
- 1.3 ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)
- 1.4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ของบุคลากรของสถานศึกษา ที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ พันธกิจของสถานศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 ประเภทตามแนวคิดของ COSO (2004)

1.1 ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นเมื่อบุคลากรทุกฝ่ายไม่ปฏิบัติงานตามระยะเวลาและรายละเอียด แบบแผน การดำเนินงานของ

สถานศึกษาให้ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรทุกฝ่ายขาดการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบถึงผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้

1.2 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละฝ่ายงานในสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด จึงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดการศึกษา รวมไปถึงการประกันคุณภาพการศึกษาภายในไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดจึงทำให้ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาภายนอก นอกจากนี้การวางแผน การกำหนดแนวทาง ในการจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมถือเป็นอีกปัจจัยความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการปฏิบัติปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาด้วย ซึ่งความเสี่ยงด้านปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานในสถานศึกษา รวมถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้

1.3 ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณและการเงิน การบริหารการเงินไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา มีการใช้จ่ายเงิน ไม่เหมาะสม ไม่มีการตรวจสอบและติดตามการรายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ทำให้การบริหารงานในด้านการเงินในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ และไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการของแผนปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำรายงานทางการเงินเพื่อใช้ตรวจสอบการใช้งบประมาณว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการที่ตั้งไว้ จึงส่งผลให้ขาดการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง

1.4 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากผลของการที่บุคลากรไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐาน การปฏิบัติงานของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน จึงอาจทำให้เกิดความเสี่ยงขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

2. การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประเมิน และจัดระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อ การบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการทำงานขององค์กรโดยให้ระดับความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้

อย่างเป็นทางการ ซึ่งครอบคลุมการบริหารความเสี่ยงตามทฤษฎีของ COSO (2004) ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ประกอบด้วย

2.1 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาในการร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ สู่การระบุ โครงการ กิจกรรม การดำเนินงานของโครงการ กิจกรรมในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

2.2 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานนั้น ผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามการบริหารงาน 4 ฝ่าย และมีการจัดการอบรมความรู้ในการปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายงาน เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายงานในสถานศึกษา

2.3 การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาในการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา มีการติดตาม ตรวจสอบ การใช้งบประมาณ

2.4 การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ทราบถึงสภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาคุนยัพานอุดร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ทราบถึงแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาคุนยัพานอุดร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. บริบทกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร
2. แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง
 - 2.1 ความหมายการบริหารความเสี่ยง
 - 2.2 ความสำคัญการบริหารความเสี่ยง
 - 2.3 กระบวนของการบริหารความเสี่ยง
 - 2.4 องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง
 - 2.5 ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

บริบทกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร

กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตรคือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศีกษาเชียงรราย เขต 2 ซึ่งประกอบไปด้วย โรงเรียนจำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเจริญเมืองวิทยา 2) โรงเรียนบ้านเจริญเมือง 3) โรงเรียนบ้านป่าตึง 4) โรงเรียนบ้านป่าบาง 5) โรงเรียนร่องธารวิทยา 6) โรงเรียนบ้านโป่งแดง 7) โรงเรียนธารทองวิทยา (ป่ารวก) 8) โรงเรียนสันกลางวิทยา 9) โรงเรียนบ้านถ้ำ 10) โรงเรียนบ้านป่าตัก โรงเรียนทั้งหมด ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย โดยแบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 4 แห่ง และแบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาดกลาง 6 แห่ง

แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง

1. ความหมายการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงขององค์กรนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นการบริหารจัดการขององค์กรนั้น ๆ หากองค์กรมีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่าการบริหารความเสี่ยง ไว้ดังนี้

ชร สุนทรายุทธ (2550) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การเสริมสร้างป้องกันและขยายคุณค่าของผู้เกี่ยวข้องโดยการบริหารจัดการความไม่แน่นอนเหล่านี้ ซึ่งอาจส่งผลทางลบหรือทางบวกต่อวัตถุประสงค์ขององค์กร

นฤมล สะอาดโหม (2550, หน้า 23) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การบริหารปัจจัยและควบคุมกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ โดยลดมูลเหตุและโอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสี่ยง เพื่อให้ระดับของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรรับได้ประเมินได้ควบคุมได้และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ

สงวน ช้างฉัตร (2550, หน้า 19-20) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการในการป้องกันอำนาจและทรัพย์สินที่ได้มาขององค์กรโดยการลดโอกาสของการสูญเสียซึ่งมาจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้นอกจากนี้การบริหารความเสี่ยงยังเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การตัดสินใจที่ดี โดยการให้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อความเสี่ยงและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งผู้บริหารจะต้องตื่นตัวต่อความเสี่ยงที่มีต่อองค์กร

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2550) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยง หมายถึง วิธีบริหารจัดการที่เป็นไปเพื่อการคาดการณ์และลดผลเสียของความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, หน้า 111) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามแผน เพื่อให้ระดับของความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ

ประภาพรพรณ รักเลี้ยง (2555, หน้า 6) การบริหารความเสี่ยง หมายถึง วิธีการดำเนินการบริหารเพื่อลดโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย ควบคุมให้ระดับความเสียหายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถรับได้ สามารถตรวจสอบได้อย่างมีระบบ เพื่อให้การบริหารองค์การบรรลุเป้าหมายตามภารกิจหลัก

ปสุตา ไชยสุวรรณ์ศรี (2556) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การจัดการกระบวนการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายโดยมีการวางแผน วิเคราะห์กำกับพัฒนาทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง ตรวจสอบติดตามและควบคุมอย่างเป็นระบบ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

รักษิต สุทธิพงษ์ (2556, หน้า 14) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานที่มีระบบการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง โดยมีคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงเป็นผู้ดำเนินงานในการระบุความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง และตอบสนองความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพตามนโยบายและวัตถุประสงค์ การบริหารความเสี่ยง ป้องกันเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น และลดโอกาสของความสูญเสีย ตลอดจนควบคุมความผิดพลาดในการดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

สุนมนานต์ อมรมณีพงศ์ (2558, หน้า 16) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการควบคุมความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บริหารจัดการให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงลดลงหรือผลกระทบของความเสียหายจากเหตุการณ์ ความเสี่ยงลดลงอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

ขวัญญานันท์ แก้วนุชชนาว์ชวร (2559, หน้า 15) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการจัดการบริหารปัจจัยป้องกันควบคุมโอกาสการเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและประเมินผลเพื่อให้อยู่ในระดับที่มีความเหมาะสม และเป็นไปในแนวทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ศิริรัชฎ์ ธิตะ (2561, หน้า 10) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเพื่อป้องกัน ควบคุม ลดปัญหาและลดผลเสียจากความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอและ ก่อให้เกิดผลในทางพัฒนาที่ดีขึ้น

สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2562, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์

ความเสี่ยงลดลง หรือผลกระทบของความเสียหายจากเหตุการณ์ความเสี่ยงลดลงอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556) กล่าวถึงความหมายของการบริหารความเสี่ยงไว้ว่า การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) หมายถึง การกำหนดนโยบาย กระบวนการ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติในการทำกลยุทธ์และปฏิบัติงานทั่วทั้งองค์กร โดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงจะสัมพันธ์ผลได้นั้นองค์กรจะต้องสามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ประเมินผลกระทบต่อองค์กร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มความสำเร็จของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายด้วยการลดโอกาสและผลเสียหายให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในระดับหนึ่งว่าผลการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ทีซีอีบี (TCEB) (2566, สื่อบนออนไลน์) ได้ให้ความหมายของการบริหารความเสี่ยง คือ กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหายทั้งจากการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานและการทุจริตให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กร ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายและภาพลักษณ์ขององค์กรเป็นสำคัญ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประเมิน และจัดระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการทำงานขององค์กรโดยให้ระดับความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งครอบคลุมการบริหารความเสี่ยงตามทฤษฎีของ COSO (2004) ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ประกอบด้วย 1) การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 3) การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน 4) การบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

2. ความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงนั้นมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมาก ช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปอย่างตรงวัตถุประสงค์ โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง ไว้ดังนี้

นิรภัย จันทร์สวัสดิ์ (2551, หน้า 27-28) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ประการ คือ

1. การพัฒนาและความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดสินค้า บริการและสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งรวมทั้งการปรับปรุงสินค้าเดิมแต่มีความทันสมัยมากขึ้น เช่น รถจักรยานยนต์ โทรทัศน์ และโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ ๆ เป็นต้น ในเมื่อการผลิตและการบริโภคที่มีการเทคโนโลยีใหม่ย่อมต้องมีความเสี่ยงชนิดใหม่ โดยที่เราคาดไม่ถึงเช่นกัน เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือขณะฝนตกและยืนใกล้เสาไฟฟ้าแรงสูง อาจทำให้ฟ้าผ่าลงตรงจุดยืนใช้โทรศัพท์ได้ การใช้อินเทอร์เน็ตทำรายการธุรกรรมทางการเงินกับธนาคาร อาจยังไม่มีความปลอดภัยพอในการเก็บรักษาหัสลับไว้ได้

2. การพัฒนาที่ทำให้เกิดความรวดเร็วเพิ่มขึ้น เช่น รถยนต์ สภาพถนนที่ดีและสะดวกขึ้น ทำให้เดินทางได้เร็วขึ้นมากกว่าในอดีต ทำให้บางครั้งอาจทำให้เราเกิดอุบัติเหตุได้ง่ายขึ้นหรือควบคุมรถยนต์ไว้ไม่ได้ จึงอาจทำให้มีโอกาสเกิดความสูญเสียได้ง่ายขึ้นและมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันการแข่งขันที่ดุเดือดขึ้น บริษัทใดสามารถพัฒนาสินค้าใหม่ได้เร็วกว่าเข้าสู่ตลาดย่อมได้เปรียบคู่แข่งหรือที่เรียกว่าต้องมีการประหยัดด้วยความเร็ว (Economy of speed)

3. สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เช่น ธุรกิจที่เกิดจากอินเทอร์เน็ตซึ่งอยู่ในรูปขององค์กรเสมือนจริง (Virtual organization) ผู้ถือหุ้นต้องการให้ผู้บริหารบริษัททำกำไรให้คุ้มกับเงินลงทุนที่เขาจะไปองค์กรที่กำกับดูแลและควบคุมการทำธุรกิจ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กับธนาคารพาณิชย์ สำนักงานกำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ (กสท.) กับบริษัทหลักทรัพย์และบริษัทจัดการกองทุนรวมได้เพิ่มความเข้มข้นและกฎระเบียบมากขึ้น การวางกลยุทธ์ที่ผิดพลาดอาจทำให้องค์กรเสียหายถึงขั้นล้มละลายได้ เกิดการฉ้อโกงภายในบ่อยครั้งมากขึ้น การขยายตัวที่รวดเร็วในหลายธุรกิจจำเป็นต้องเปลี่ยนจากการรวมศูนย์อำนาจการในการบริหารเป็นการกระจายอำนาจโดยให้ผลตอบแทนในรูปของการเป็นหุ้นส่วนมากขึ้น กิจกรรมหลายอย่างสามารถทำได้ 24 ชั่วโมง โดยใช้คอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่าง ๆ ได้

4. ธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องมีผลิตภัณฑ์และบริการที่ซับซ้อน ตามความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ เนื่องจากมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น และรวดเร็ว ผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ ช่องทางการจำหน่ายสินค้ามีมากขึ้นและทำได้หลายทางเกิดการรวมตัวหรือควบรวม (Mergers and acquisitions) เพื่อเพิ่มจุดแข่งแกร่งทางธุรกิจมากขึ้น มีการลดขนาดขององค์กร (Downsizing) องค์กรกำกับและมีการปรับตัวมากขึ้นมีการจ้างหน่วยงานภายนอกช่วยในการผลิตและให้บริหาร (Out sourcing) แทนที่จะทำทุกอย่างด้วยตัวเองทั้งหมดและจำเป็นต้องการระบบงานแบบรวมทุกระบบ (Integrated solution) เพื่อความรวดเร็วและเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะต้องมีการประเมินความเสี่ยงแบบบูรณาการ ได้ทันการณ์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับความเสี่ยงได้ล่วงหน้า (The Committee of sponsoring organization: COSO) เป็นหน่วยงานที่ได้เผยแพร่วิธีการและกรอบแนวคิดของการควบคุม ภายในขององค์กร (Internal control framework) อย่างเป็นทางการเมื่อช่วงต้นทศวรรษของปี ค.ศ. 1990 จนกระทั่งเป็นที่รู้จัก และมีความนิยมอย่างแพร่หลาย กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงว่าจะเป็นรากฐานไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน 3 ประการ ได้แก่

- 4.1 ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.2 มีการรายงานทางการเงินที่น่าเชื่อถือ
- 4.3 การปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมาย และกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) กล่าวว่า การบริหาร ความเสี่ยงเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินประเด็นยุทธศาสตร์และรวมไปถึงวัตถุประสงค์ คุณภาพการให้บริการองค์การจะต้องกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน ให้วัดผลในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับองค์การไปจนถึงระดับบุคคล ซึ่งจะทำให้องค์การสามารถดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้และยังส่งผลเกี่ยวกับการใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มากขึ้น การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเครื่องมือหรือเรียกว่า เป็นองค์ประกอบในการ บริหารจัดการทั่วไปที่สำคัญที่เป็นกลไกในการผลักดันองค์การให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (High performance public organization) และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญทำให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนองค์การเพื่อให้ได้รูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) อีกทั้ง ยังสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริหารตลอดจนผู้ปฏิบัติงานว่า ผลกระทบต่าง ๆ ทั้งภายในและ ภายนอกที่มีต่อองค์การจะได้รับการพิจารณา และมีความมั่นใจได้ว่าความเสี่ยงได้มีการจัดการ ให้หมดไปหรือลดน้อยลงลงอย่างเหมาะสมและทันเวลา ส่งผลให้องค์การมีการพัฒนา ไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ จึงเป็นการ สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์การได้อีกด้วย

ขวัญญานันท์ แก้วนุชชนาวี (2559, หน้า 29) กล่าวว่า ความสำคัญของการ บริหารความเสี่ยง คือ กระบวนการที่มีระบบสามารถนำไปใช้ได้กับทุกองค์กรและทุกธุรกิจ เพื่อบ่งชี้เหตุการณ์ความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยงจัดลำดับความสำคัญและการจัดการ ความเสี่ยง โดยการบริหารปัจจัยความเสี่ยงขององค์กร

น้ำทิพย์ ม่วงปลอด (2560, หน้า 19) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงมี ความสำคัญ และมีประโยชน์ในการพัฒนาองค์การให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสามารถ

คาดเดาและเตรียมรับ กับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงาน และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลต่อการประสบความสำเร็จขององค์กร

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา (2562) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงไว้ว่า การบริหารงานในปัจจุบันต้องยอมรับว่า เหตุผลเบื้องต้นที่สนับสนุนให้มีการบริหารความเสี่ยงในองค์กร คือ การที่ทุกองค์กรต้องพยายามสร้างหรือเพิ่มพูนค่าให้กับผู้มีส่วนได้เสีย แม้ว่าความไม่แน่นอนหลายประการ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานมูลค่าขององค์กรจะเกิดขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการตัดสินใจ และการกำหนดกลยุทธ์การบริหารงานในองค์กรนั้น ซึ่งความไม่แน่นอนของการดำเนินงานในองค์กรเป็นเสมือนดาบสองคม คืออาจผลลัพธ์ในทางบวกถือว่าการให้โอกาสแก่องค์กรหรืออาจก่อให้เกิดทางลบเป็นความเสี่ยง ดังนั้นผู้บริหารจะต้องใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์องค์กรหรือกำหนดระดับความเสี่ยงที่เหมาะสมที่องค์กรสามารถยอมรับได้

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหารงานซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้และยังส่งผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. กระบวนการบริหารความเสี่ยง

กระบวนการบริหารความเสี่ยงมีวิธีการหลายวิธีที่จะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยงไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2552, หน้า 18-19) มีกระบวนการบริหารความเสี่ยง 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่ชัดเจนของแผนงาน/งาน/โครงการ/กิจกรรม ตามแผนการปฏิบัติราชการประจำปี และแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี
2. การระบุความเสี่ยง เป็นการระบุเหตุการณ์ใด ๆ ทั้งที่มีผลดีและผลเสียต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยต้องระบุได้ด้ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดที่ไหน เมื่อใด และเกิดขึ้นได้อย่างไร
3. การประเมินความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยงโดยพิจารณาจากการประเมินโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และความรุนแรง

ของผลกระทบจากเหตุการณ์ความเสี่ยง (Impact) โดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ทำให้การตัดสินใจจัดการกับความเสี่ยงเป็นไปอย่างเหมาะสม

4. การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง เป็นการกำหนดมาตรการหรือแผนปฏิบัติการในการจัดการ และควบคุมความเสี่ยงที่สูง (High) และสูงมาก (Extreme) นั้น ให้ลดลงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ สามารถปฏิบัติได้จริง และควรต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าในด้านค่าใช้จ่าย และต้นทุนที่ต้องใช้ลงทุนในการกำหนดมาตรการหรือแผนปฏิบัติการนั้นกับประโยชน์ที่จะได้รับด้วย

5. การรายงานและติดตามผล เป็นการรายงาน และติดตามผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารความเสี่ยงที่ได้ดำเนินการทั้งหมดตามลำดับ ให้ฝ่ายบริหารรับทราบและให้ความเห็นชอบ ดำเนินการตามแผนการบริหารความเสี่ยง

6. การประเมินผลการบริหารความเสี่ยง เป็นการประเมินการบริหารความเสี่ยง ประจำปีต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรมีการบริหารความเสี่ยงเป็นไปอย่างเหมาะสม เพียงพอ ถูกต้อง และมีประสิทธิผล มาตรการหรือกลไกการควบคุมความเสี่ยง (Control Activity) ที่ดำเนินการสามารถลดและควบคุมความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้จริงและอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ หรือต้องจัดทำมาตรการหรือตัวควบคุมอื่นเพิ่มเติม เพื่อให้ความเสี่ยงที่ยังเหลืออยู่หลังมีการจัดการ (Residual Risk) อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และให้องค์กรมีการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง

7. การทบทวนการบริหารความเสี่ยง เป็นการทบทวนประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาระบบให้ดียิ่งขึ้น

กิตติพงศ์ จีรวล้งค์ (2552, หน้า 101-106) กล่าวถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานสากล ISO 31000 ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การสื่อสารและการให้คำแนะนำ ในการบริหารความเสี่ยงจะต้องจัดให้มีการสื่อสารและการให้คำแนะนำ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภายในและภายนอกองค์กรตามความจำเป็นในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับความเสี่ยงจากการรับรู้ในเรื่องของความเสี่ยง ซึ่งการรับรู้นี้จะแตกต่างกันไปตามคุณค่าความต้องการสมมติฐาน แนวคิด และความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมุมมองต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลกระทบอย่างมากต่อการตัดสินใจ

2. การกำหนดสภาพแวดล้อม จะประกอบด้วยการกำหนดสภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมของกระบวนการบริหารความเสี่ยงและการกำหนดเกณฑ์ความเสี่ยง

3. การประเมินความเสี่ยง จะประกอบด้วยกระบวนการหลัก ๆ 3 กระบวนการ ได้แก่

3.1 การระบุความเสี่ยงองค์กรจะต้องระบุถึงแหล่งที่มาของความเสี่ยง พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เหตุการณ์และสาเหตุรวมถึงผลที่จะตามมา เป้าหมายของขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดทำรายการของความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่ทำให้ความสำเร็จของวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้น ป้องกันไม่ให้เกิดความสำเร็จขึ้น ลดระดับความสำเร็จลง หรือทำให้ความสำเร็จเกิดการล่าช้าองค์กรจะต้องประยุกต์ใช้ชุดของเครื่องมือและเทคนิคในการระบุความเสี่ยงที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และขีดความสามารถของเครื่องมือและเทคนิคนั้น ๆ รวมถึงความเสี่ยงที่องค์กรพบอยู่

3.2 การวิเคราะห์ความเสี่ยงจะเป็นขั้นตอนในการทำความเข้าใจในความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์ความเสี่ยง จะให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยง และการตัดสินใจในการจัดการกับความเสี่ยง รวมถึงการเลือกกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมที่สุด การวิเคราะห์ความเสี่ยงจะดำเนินการในรายละเอียดที่แตกต่างกัน ไปขึ้นอยู่กับความเสี่ยง วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์และข้อมูล รวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่การวิเคราะห์อาจจะเป็นได้ ทั้งการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative) กึ่งปริมาณ (Semi-quantitative) หรือเชิงปริมาณ (Quantitative) หรือผสมผสานกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์

3.3 การประเมินความเสี่ยง เป้าหมายของการประเมินจะเป็นการช่วยในการตัดสินใจบนพื้นฐานของผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ต้องได้รับการจัดการและลำดับความสำคัญของการดำเนินการ การประเมินความเสี่ยงจะเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบระดับของความเสี่ยงที่ได้จากกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยง เทียบกับเกณฑ์ความเสี่ยงที่ได้ กำหนดไว้ในกรณีที่ระดับของความเสี่ยงไม่อยู่ในระดับ ที่ยอมรับได้ของเกณฑ์การยอมรับความเสี่ยงความเสี่ยงนั้นจะต้องได้รับการจัดการ

4. การจัดการกับความเสี่ยง เป็นการคัดเลือกแนวทางหนึ่งหรือมากกว่าในการจัดการความเสี่ยงและดำเนินการตามแนวทางนั้น ซึ่งการจัดการเป็นกระบวนการที่เป็นวงรอบ (Cyclical process) ของการประเมินการจัดการความเสี่ยงการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับระดับของความเสี่ยงที่เหลือในกรณีที่ไม่ยอมรับก็จะทำการกำหนดแนวทางใหม่ในการจัดการความเสี่ยง และการประเมินผลกระทบของการจัดการความเสี่ยงจนกระทั่ง ระดับของความเสี่ยงที่เหลืออยู่ในระดับ ที่สามารถยอมรับได้ตามเกณฑ์ความเสี่ยงที่กำหนด แนวทางการจัดการความเสี่ยงจะประกอบด้วย

4.1 การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง โดยการตัดสินใจที่จะไม่เริ่มต้น หรือดำเนินการต่อในกิจกรรมที่เกิดความเสี่ยงขึ้น

4.2 การค้นหาโอกาสในการตัดสินใจที่จะเริ่มต้น หรือดำเนินการต่อในกิจกรรมที่มีโอกาสในการสร้างหรือเพิ่มความเสี่ยง

4.3 การเปลี่ยนแปลงโอกาสในการเกิด

4.4 การเปลี่ยนแปลงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

4.5 การแบ่งปันความเสี่ยงให้กับหน่วยงานอื่น ๆ

4.6 การเก็บรักษาความเสี่ยงไว้

4.7 การคัดเลือกแนวทางในการจัดการความเสี่ยง

5. การเฝ้าติดตามและทบทวน องค์การจะต้องจัดให้มีการเฝ้าติดตามและทบทวนไว้เป็นหนึ่งในกระบวนการบริหารความเสี่ยง โดยจะต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้การเฝ้าติดตามและการทบทวนจะต้องครอบคลุมในทุก ๆ ส่วนของกระบวนการบริหารความเสี่ยง

มหาวิทยาลัยนเรศวร (2553) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยง (Risk Management Process) ว่าเป็นกระบวนการที่ใช้ในการระบุ วิเคราะห์ ประเมิน และจัดระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการทำงานของหน่วยงานหรือขององค์กร รวมทั้งการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยกำหนดแนวทางการควบคุมเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้จะสำเร็จได้ต้องมีการสื่อสารให้คนในองค์กรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการบริหารความเสี่ยง ในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนควรมีการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง โดยมีกระบวนการและขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. การระบุความเสี่ยง
3. การประเมินความเสี่ยง
4. การตอบสนอง/กลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการแต่ละความเสี่ยง
5. การประเมินการควบคุม
6. การรายงาน
7. การตรวจติดตามประเมินการบริหารความเสี่ยง

รักชิต สุทธิพงษ์ (2556, หน้า 320-321) กล่าวว่า กระบวนการบริหารความเสี่ยงทางการกีฬาและนันทนาการ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การระบุความเสี่ยงทางการ

กีฬาและนันทนาการ ชั้นที่ 2 การประเมินความเสี่ยงทางการกีฬาและ นันทนาการ ชั้นที่ 3 การตอบสนองต่อความเสี่ยงทางการกีฬาและนันทนาการ ชั้นที่ 4 กิจกรรม ควบคุมความเสี่ยงทางการกีฬาและนันทนาการ ชั้นที่ 5 สารสนเทศและการสื่อสารการบริหาร ความเสี่ยงทางการกีฬาและนันทนาการ ชั้นที่ 6 การติดตามประเมินผลการบริหารความเสี่ยงทางการกีฬาและนันทนาการ

Trieschmann, Hoyt and Sommer (2005 อ้างอิงใน จีรนนท์ ทองอ่วม, 2560) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระบุความเสี่ยง (Identity Risks) มีความเสี่ยงที่มีศักยภาพจำนวนมากที่เกิดกับบริษัทธุรกิจและบุคคล ดังนั้นขั้นตอนแรกในกรณีวิธีบริหารความเสี่ยงจะต้องจำแนกหรือระบุ สิ่งที่จะสัมผัสกับความเสี่ยงให้ได้ขั้นตอนนี้ไม่ได้มีความสำคัญเพียงด้านการบริหารความเสี่ยงในรูปแบบที่ เคยชิน ที่มุ่งไปที่ความเสี่ยงที่แท้จริง แต่มีต่อการบริหารความเสี่ยงวิสาหกิจซึ่งส่วนมากมักจะมุ่งเป้าไปที่การจำแนกหรือระบุแหล่งที่มาของความเสี่ยงที่เกิดแก่บริษัท ได้แก่การดำเนินธุรกิจ การเงินและ ยุทธศาสตร์ทางธุรกิจของบริษัทด้วย

2. การประเมินความเสี่ยง (Evaluation Risk) สำหรับแหล่งที่มาของความเสี่ยงที่ชี้ชัดแล้วว่าต้องมีการประเมินผล ในขั้นตอนนี้ความเสี่ยงที่แท้จริงจะได้รับการจัดประเภทว่า ความเสี่ยง จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ ยิ่งไปกว่านั้นต้องมีการประเมินความถี่ของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ ขนาดและความรุนแรงของความเสี่ยงหายเป็นเรื่องจำเป็นการพิจารณาควรมุ่งไปที่ขนาดของความเสี่ยงที่อาจเกิดความเสี่ยงขึ้นสูงสุด ในบางกรณีที่มีการวัดขนาด ความสูญเสียนั้นมีความหมายและใน บางกรณีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนใดคนหนึ่ง การคำนวณระดับความเสี่ยงอาจไม่ทำให้ได้รับข้อมูลที่ มี ประโยชน์นัก

3. การเลือกเทคนิคในการบริหารความเสี่ยง (Select Risk Management Techniques) ผลที่ได้รับในข้อสองใช้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจวิธีการบริหารความเสี่ยงที่มีอยู่ในบางกรณีอาจไม่ต้องทำอะไรเลยในกรณีอื่นอาจต้องมีการจัดงบประมาณไว้สำหรับกรณี ความเสี่ยงที่มีศักยภาพ เทคนิคที่ใช้ในการบริหารกับความเสี่ยงจะได้กล่าวถึงต่อไปตลอดจน การเลือกเทคนิคที่เหมาะสมมาใช้ด้วย

4. การตัดสินใจและการทบทวน (Implement and Review Decisions) การ ตัดสินใจในการใช้วิธีการที่เหมาะสมในการบริหารความเสี่ยง บริษัทธุรกิจและส่วนบุคคล ใช้เทคนิคที่เลือกสรรไว้แล้ว แต่การบริหารความเสี่ยงจะต้องทำตามกรรมวิธีที่ตัดสินใจล่วงหน้า แล้วมีการทบทวนอย่างต่อเนื่อง บางครั้งความเสี่ยงใหม่เกิดขึ้นหรือมีการเปลี่ยนแปลง มีนัยสำคัญในการเกิดความ ร้ายแรงและความถี่ของความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ดังได้กล่าวมาแล้วว่า

แม้ความเสี่ยงแท้จริงไม่จำเป็นต้อง เป็นความเสี่ยงอยู่กับที่ ความเสี่ยงที่มีลักษณะเคลื่อนที่ จะต้องได้รับการจับตามองอย่างต่อเนื่องใน การวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ทำมาแล้ว

Gray and Larson (2006, pp. 209–225 อ้างอิงใน น้ำทิพย์ ม่วงปłodด, 2560, หน้า 41–43) ได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระบุความเสี่ยง (Risk Identification) เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานและแต่ละช่วงของแผนหรือโครงการ สมาชิกในทีมต้องระดมสมองหรือค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น

2. การประเมินความเสี่ยง (risk assessment) เป็นการประเมินในรูปแบบ ของเหตุการณ์ที่ไม่ปรารถนาที่อาจเกิดขึ้น ความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น ความเป็นไปได้ ของโอกาสที่จะเกิดขึ้น เหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นเมื่อไร และจะไปกระทบกับส่วนอื่น ๆ ของแผนงาน โครงการ หรือไม่

3. การรับมือกับความเสี่ยง (risk response development) เป็นการตัดสินใจว่า จะรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไรจึงจะเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ได้โดยทำให้เบาบางลง หรือการ หลบ เลี่ยง หรือการส่งต่อ หรือการแบ่งปันหรือคงไว้เหมือนเดิม

4. การควบคุมความเสี่ยง (risk response control) เป็นกระบวนการสุดท้าย ของ การบริหารความเสี่ยง คือ การควบคุมความเสี่ยงโดยการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงาน และเฝ้าระวังความเสี่ยงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

Clifford and Erik (2006) ได้เสนอแนวคิด กระบวนการการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. การระบุความเสี่ยง (risk identification) เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ในการดำเนินงานแต่ละช่วงของแผนหรือโครงการ สมาชิก ในองค์กรต้องระดมสมองหรือค้นหาปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

2. การประเมินความเสี่ยง (risk assessment) เป็นการประเมินในรูปของเหตุการณ์ ที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น ความเป็นไปได้ของโอกาสที่จะ เกิดขึ้น

3. การรับมือกับความเสี่ยง (risk response development) เป็นการตัดสินใจว่าจะ รับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไรจึงจะเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ได้โดยทำให้เบาบาง การหลีกเลี่ยง การส่งต่อ การแบ่งปัน การคงไว้เหมือนเดิม

4. การควบคุมความเสี่ยง (risk control) เป็นขั้นสุดท้ายของการบริหารความเสี่ยง คือ การควบคุมความเสี่ยงโดยการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานและการเฝ้าระวังความเสี่ยงใหม่ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป

Berg, et al. (2010) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารความเสี่ยงไว้ 5 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน (Objectives setting) เป็นการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานขององค์กร แสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ขององค์กร รวมถึงขอบเขตหรือเงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัด เพื่อให้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงได้ครบถ้วน โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ปรัชญา (philosophy) วัฒนธรรม (culture) กลยุทธ์ (strategy) วิสัยทัศน์ (vision) ค่านิยม (value) ปัจจัยภายนอกและความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสีย

2. การควบคุมความเสี่ยง (risk identification) เป็นการระบุและจัดการความเสี่ยงตามสาเหตุที่ทำให้ความเสี่ยงนั้นเกิดขึ้น ซึ่งความเสี่ยงของการดำเนินงานมีสาเหตุเกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกขององค์กรที่มีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือผลการดำเนินงานขององค์กร

3. การประเมินความเสี่ยง (risk assessment) เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงและการจัดระดับความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อ บรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงาน

4. การจัดการความเสี่ยง (risk management) เป็นการหาวิธีที่เหมาะสมเพื่อจัดการความเสี่ยงแต่ละจุด เช่น การยอมรับความเสี่ยง การลดและการควบคุมความเสี่ยง การกระจายและการโอนความเสี่ยง การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง

5. การติดตามและการรายงานความเสี่ยง (monitoring and review) เป็นการดำเนินงานเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงมีความสมบูรณ์จำเป็นต้องติดตามผลหลังการดำเนินงานตามแผน ทำการตรวจทานดูว่าแผนจัดการความเสี่ยงได้มีประสิทธิภาพดี ให้คงดำเนินการต่อไปหรือแผนใดควรปรับเปลี่ยน โดยอาจกำหนดข้อมูลที่ต้องติดตาม จัดทำแบบสอบถามและกำหนดความถี่ เพื่อสอบถามรายวัน ทุก 3-6-9 เดือน หรือปี เป็นต้น

จากข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนการในการบริหารความเสี่ยง มีดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การรายงานและติดตามผล

4. องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง

องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงจะช่วยให้องค์กรมีวิธีการในการระบุ ประเมิน และจัดการความเสี่ยงในทิศทางเดียวกัน อันจะส่งผลให้การบริหารความเสี่ยงเกิดประสิทธิผล โดยมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ไว้ดังนี้

สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556 อ้างอิงใน นัยรัตน์ ชัยสุข, 2560, หน้า 9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของความเสี่ยงโดยยึดกรอบการบริหารความเสี่ยงตามแนวทางของ COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

1. วัฒนธรรมองค์กร โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย การดำเนินงานและความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite)

2. โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง คณะทำงานบริหารความเสี่ยง และหน่วยงานบริหารความเสี่ยง พร้อมบทบาท ความรับผิดชอบ รวมถึงสายการบังคับบัญชา/รายงานในแต่ละระดับ

3. กระบวนการบริหารความเสี่ยง ซึ่งมีองค์ประกอบตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การบ่งชี้ความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงและการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนดังกล่าว

4. ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ โครงสร้างและระบบบริหารความเสี่ยง วิธีการดำเนินงาน เครื่องมือที่ใช้ในการระบุความเสี่ยง รวมถึงข้อมูลและการสื่อสารภายในองค์กร

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2557) ได้แบ่งองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์หรือแผนงานและนโยบายในการบริหารงาน

2. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่พร้อมในเรื่องของงบประมาณการเงินที่ ใช้ในการดำเนินการโครงการนั้น ๆ

3. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานทุก ๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศบุคลากรในการปฏิบัติงาน

4. ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

พุดิสสรรค์ ศรีรัตนประชากุล (2559) ได้ให้องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์
2. ด้านการดำเนินงาน
3. ด้านการเงิน
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบ
5. ด้านบุคลากร

สำนักงานพัฒนาธุรกิจสากลดิจิทัล (มหาชน) (2561) ได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบายและกลยุทธ์และให้มีคู่มือการบริหารความเสี่ยงและถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายบริหารความเสี่ยงสำนักงานพัฒนาธุรกิจสากลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รวมทั้งได้แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านนโยบายและกลยุทธ์
2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน
4. ความเสี่ยงด้านกฎหมาย กฎระเบียบ
5. ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

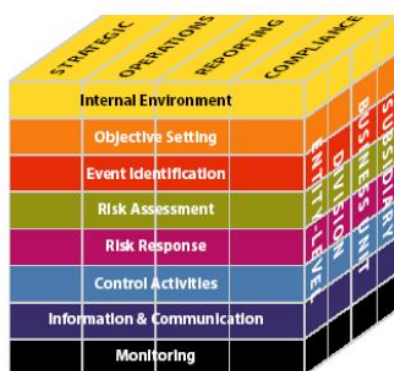
ณัฐชา กลิ่งทะเล (2561) กล่าวถึงองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์
2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ และกฎหมาย
5. ความเสี่ยงด้านปัจจัยภายนอก

สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (2562) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการบริหารความเสี่ยงในองค์กรไว้ 8 ประการ ซึ่งครอบคลุมความเสี่ยงทั้ง 4 องค์ประกอบตาม COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread

way Commission) หรือ COSO-ERM ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment)
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting)
3. การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification)
4. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
5. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)
6. กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)
7. สารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication)
8. การติดตามผล (Monitoring)

ภาพ 1 แสดงความเสี่ยงทั้ง 4 ประเภทตาม COSO (2004)

1. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment)

สภาพแวดล้อมภายในองค์กรถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญสำหรับการบริหารความเสี่ยง เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร การค้นหาและประเมินความเสี่ยง การกำหนดวิธีการและกิจกรรมการจัดการความเสี่ยง และการจัดสรรทรัพยากรที่จะใช้ในการบริหารความเสี่ยง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญกับกระบวนการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ตัวอย่างของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่ควรพิจารณา เช่น จริยธรรมของข้าราชการและบุคลากร นโยบายและวิธีการทำงาน ปรัชญาของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร การจัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการกำหนดระดับของความเสี่ยงที่ยอมรับได้

(Risk Appetite) ที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์วิธีการ และกิจกรรมการจัดการความเสี่ยงด้วย อย่างไรก็ตาม องค์กรควรประเมินสภาพแวดล้อมภายในของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีองค์ประกอบพื้นฐานต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การกำหนดวัตถุประสงค์(Objective Setting)

องค์กรควรกำหนดวัตถุประสงค์ของธุรกิจและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะวัตถุประสงค์ของธุรกิจและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานจะช่วยชี้ให้เห็นเหตุการณ์ที่เป็นความเสี่ยงและการควบคุมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ องค์กรอาจกำหนดวัตถุประสงค์ของธุรกิจและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน (ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล) ด้านการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎหมาย

3. การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification)

องค์กรควรพิจารณาเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจาก การดำเนินงาน และทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นเหตุการณ์ไม่แน่นอนและไม่สามารถมั่นใจได้ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยการพิจารณาเหตุการณ์ความเสี่ยงดังกล่าวผู้บริหารและเจ้าของงานหรือภารกิจควรต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยความเสี่ยงทุกด้านที่อาจเกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น นโยบายของผู้บริหาร กลยุทธ์การเงิน บุคลากร การเมือง สภาพสังคม กฎหมาย นโยบายภาษีอากร ระบบงานภายในสภาพแวดล้อม ฯลฯ

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น โดยจัดกลุ่มของเหตุการณ์เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างกัน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการประเมินความเสี่ยงต่อไปด้วย

4. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

การประเมินความเสี่ยงเป็นการจำแนกและจัดลำดับความสำคัญของเหตุการณ์ ความเสี่ยงโดยประเมินโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งการประเมินแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ นอกจากนี้การประเมินความเสี่ยงสามารถดำเนินการได้ทั้งก่อนการจัดการความเสี่ยง (Inherent Risk) และหลังการจัดการความเสี่ยง (Residual Risk)

5. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)

ความเสี่ยงได้รับการบ่งชี้และประเมินระดับความสำคัญเรียบร้อยแล้ว ผู้บริหารหรือเจ้าของงานที่มีความเสี่ยงดังกล่าวต้องพิจารณาวิธีการที่จะนำมาจัดการกับความเสี่ยง ทั้งนี้ การพิจารณาทางเลือกในการจัดการความเสี่ยง เจ้าของงานที่มีความเสี่ยงจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ ได้แก่ ระดับของความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite or Acceptable Level of Risk) ความเป็นไปได้ที่จะนำวิธีการจัดการความเสี่ยงไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการความเสี่ยง และต้นทุนของการจัดการความเสี่ยง เปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ โดยผู้บริหารหรือเจ้าของงานที่มีความเสี่ยงอาจเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีรวมกัน เพื่อลดระดับของโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง (Likelihood) และระดับของผลกระทบ (Impact) ให้อยู่ในช่วงที่องค์กรสามารถยอมรับได้ซึ่งการตอบสนองความเสี่ยง โดยทั่วไปมี 4 วิธี คือ

5.1 การหลีกเลี่ยง (Avoid/ Terminate) คือ การไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง หากดำเนินการหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวต่อไปอาจจะทำให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายได้

5.2 การร่วมจัดการ (Share) หรือโอนความเสี่ยง (Transfer) คือ การแบ่งหรือโอนความเสี่ยงในงานหรือภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น หรือร่วมมือกับผู้อื่นในการจัดการความเสี่ยง

5.3 การลด (Reduce/ Treat) คือ การดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ เพื่อต้องการที่จะลดโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงหรือลดผลกระทบของความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

5.4 การยอมรับ (Accept/ Take) คือ ไม่ดำเนินการใด ๆ กับความเสี่ยง เนื่องจากพิจารณาหรือประเมินแล้วเห็นว่า เป็นความเสี่ยงที่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ทั้งนี้ผู้บริหารหรือเจ้าของงานที่มีความเสี่ยงดังกล่าวควรพิจารณาเลือกวิธีการตอบสนองความเสี่ยงให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง และเมื่อระยะเวลาผ่านไปควรประเมินความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk) อีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาความมีประสิทธิภาพของวิธีการตอบสนองความเสี่ยง ทั้งนี้หากพบว่าวิธีการตอบสนองความเสี่ยงไม่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารหรือเจ้าของงานที่มีความเสี่ยงดังกล่าวจะต้องปรับปรุงวิธีการตอบสนองความเสี่ยงให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

6. กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) คือ การกำหนดและระบุกฎหมายระเบียบ นโยบาย มาตรการ แนวทาง กิจกรรม และกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองของ ควบคุม หรือจัดการกับความเสี่ยง ซึ่งองค์กรแต่ละแห่งอาจกำหนดกิจกรรมการควบคุม ที่แตกต่างกันไป เนื่องจากวัตถุประสงค์สภาพแวดล้อม ภารกิจ โครงสร้าง และวัฒนธรรม ขององค์กรมีความแตกต่างกัน

7. สารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication) เป็นสิ่งจำเป็น สำหรับองค์กรในการบ่งชี้ประเมิน และจัดการความเสี่ยง ดังนั้นข้อมูลหรือสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกควรได้รับการบันทึกและสื่อสาร อย่างเหมาะสม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถบ่งชี้ ประเมินและใช้ประโยชน์ จากสารสนเทศ ดังกล่าวในการตอบสนองความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม รวดเร็ว และมีประสิทธิผล ทั้งนี้การสื่อสารอาจรวมถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับบุคคลภายนอกองค์กร เช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ผู้ให้บริการผู้กำกับดูแลและประชาชน

8. การติดตามผล (Monitoring) เหตุผลสำคัญของการติดตามผล คือ เพื่อให้มั่นใจ ว่าการจัดการความเสี่ยงมีคุณภาพ เหมาะสมและเกิดผลในทางปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ในทุกระดับ ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ตลอดจนรายงานผลการจัดการความเสี่ยงให้ผู้รับผิดชอบได้รับทราบ และปรับปรุงกิจกรรมการจัดการความเสี่ยงให้ดียิ่งขึ้น

การติดตามผลการบริหารความเสี่ยงสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ การติดตาม อย่างต่อเนื่อง (Ongoing Monitoring) และการติดตามเป็นรายครั้ง (Periodic Monitoring) การติดตามอย่างต่อเนื่อง เป็นการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและแทรกอยู่ในกระบวนการ ปฏิบัติงานตามปกติเพื่อให้สามารถปรับวิธีการตอบสนองความเสี่ยงให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงทีส่วนการติดตามรายครั้งเป็นการดำเนินการ ภายหลังจากที่เกิดเหตุการณ์ความเสี่ยง ซึ่งจะทำให้ทราบปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรค ของการจัดการความเสี่ยง อย่างไรก็ตามองค์กรควรจัดทำรายงานการบริหารความเสี่ยง อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถติดตามผลการบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กระทรวงการคลัง (2562) ได้ระบุปัจจัยเสี่ยงไว้ให้ครอบคลุมความเสี่ยง 4 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายและ พันธกิจในภาพรวมโดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับประเด็น

ยุทธศาสตร์/วิสัยทัศน์หรือเกิดจากการกำหนดกลยุทธ์ที่ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน หรือการร่วมมือกับองค์กรอิสระทำให้โครงการขาดการยอมรับและโครงการไม่ได้นำไปสู่การ แก้ไขปัญหาหรือการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย อย่างแท้จริง

2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงาน โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยง เนื่องจาก ระบบงานภายในขององค์กร/กระบวนการ/เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ ความเพียงพอของข้อมูล ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหาร งบประมาณและการเงิน เช่น การบริหารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาด ประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์หรือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กร

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจาก ความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัย หรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินการผิดกฎหมาย การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (2566ก) ได้แบ่ง องค์กรประกอบของความเสี่ยงออกเป็น 4 ด้าน ตาม COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission) หรือ COSO-ERM ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการ ดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk : S) ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุ เป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ ภายนอกที่ส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ไม่เหมาะสม รวมถึง ความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบาย เป้าหมายกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ภาวะการแข่งขัน ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk : O) ความเสี่ยงเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หรือผลการปฏิบัติงาน โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยง เนื่องจากระบบงานภายในขององค์กร/กระบวนการเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ ความเพียงพอของข้อมูล ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F) ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงาน งบประมาณและการเงิน เช่น การบริหารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพ

และไม่ทันต่อสถานการณ์ หรือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กร เช่น การประมาณการงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการ เป็นต้น เนื่องจากขาดการจัดหาข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผน การควบคุม และการจัดทำรายงานเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณ และการเงินดังกล่าว

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: C) ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัยหรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

Roth (2007, Online) ได้แบ่งประเภทความเสี่ยง ออกเป็น 5 ด้าน คือ ความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ ความเสี่ยงทางด้านงานหรือการดำเนินงาน ความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ความเสี่ยงด้านการควบคุม/กฎระเบียบ ความเสี่ยงทางด้านการตลาด ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์

1. ความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ ครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านเครดิต การลงทุน การโกง การขโมย การกระทำในทางที่ผิด การใช้สติปัญญาในการลงทุน ความละเอียดอ่อนของข้อมูล

2. ความเสี่ยงทางด้านงานหรือการดำเนินงาน ครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านกระบวนการ คุณภาพของการบริการ การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ การหยุดชะงักของธุรกิจ กลยุทธ์ในการดำเนินงานและเพื่อนร่วมงาน

3. ความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร มีการครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านการหยุดชะงักของธุรกิจ ข้อมูลข่าวสาร คุณภาพของข้อมูล ความล้าสมัยของข้อมูลและ เทคโนโลยี

4. ความเสี่ยงด้านการควบคุม/กฎระเบียบ โดยครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน สภาพคล่อง การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความพอเพียงของงบประมาณ

5. ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์ ครอบคลุมไปถึงลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องลูกค้า การแข่งขัน ทรัพยากร การประสานงานและการสื่อสาร

John (2009) จำแนกความเสี่ยง ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายการบริหาร เช่น การกำหนดยุทธศาสตร์ให้มีมาตรฐานที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของการบริหาร ความเสี่ยง	สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2556)	สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2557)	พูนสิริศักดิ์ ศรีรัตนประชาภูม (2559)	สำนักงานพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (มหาชน) (2561)	ณัฐชา กิ่งทะเล (2561)	สำนักงานตรวจจสอบภายในฯ (2562)	กระทรวงการคลัง (2562)	สำนักงานเขตฯ เชียงราย เขต 2 (2566)	Roth (2007)	John (2009)	ความถี่
5. ความเสี่ยงด้านปัจจัยภายนอก					✓						1
6. ความเสี่ยงด้านบุคลากร			✓								1
7. ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ				✓				✓			2
8. ความเสี่ยงด้านเหตุการณ์										✓	1

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงส่วนมากอ้างอิงจากแนวคิดทฤษฎีของ COSO (2004) ประกอบกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้นำแนวคิดการบริหารความเสี่ยงตามทฤษฎีของ COSO (2004) มาใช้ในการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกองค์ประกอบของบริหารความเสี่ยงที่นำมาศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีของ COSO (2004) ทั้ง 4 ด้านประกอบไปด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) ความเสี่ยงในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

นักวิชาการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึง ความหมายของความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) ไว้ดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2557) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกิดจากกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์หรือแผนงานและนโยบายในการบริหารงาน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2559, สื่อออนไลน์) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน และการนำแผนดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม นอกจากนี้ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ยังรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน อันส่งผลกระทบต่อการกำหนดกลยุทธ์ หรือการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลัก เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานขององค์กร

กระทรวงการคลัง (2562) กล่าวว่า เกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมโดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไม่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์/วิสัยทัศน์หรือเกิดจากการกำหนดกลยุทธ์ที่ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน หรือการร่วมมือกับองค์กรอิสระทำให้โครงการขาดการยอมรับและโครงการไม่ได้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียอย่างแท้จริง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (2566ก) กล่าวว่า ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกที่ส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ไม่เหมาะสม รวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบาย เป้าหมายกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ภาวะการดำเนินงาน ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

Roth (2007) กล่าวว่า ครอบคลุมไปถึงลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องลูกค้า การแข่งขัน ทรัพยากร การประสานงานและการสื่อสาร

John (2009) กล่าวว่า เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายการบริหาร เช่น การกำหนดยุทธศาสตร์ให้มีมาตรฐานที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นเมื่อบุคลากรทุกฝ่ายไม่ปฏิบัติงานตามระยะเวลาและรายละเอียดแบบแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรทุกฝ่ายขาดการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบถึงผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การบริหาร

ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์นั้น ผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาในการร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและภายนอก เพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ สู่การระบุ โครงการ กิจกรรม การดำเนินงานของโครงการ กิจกรรมในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)

นักวิชาการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึง ความหมายของความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) ไว้ดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2557) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน อาจเกิดจากการปฏิบัติงานทุก ๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและบุคลากรในการปฏิบัติงานด้วย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2559) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของแต่ละกระบวนการ หรือกิจกรรมภายในองค์กร รวมทั้งความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งความเสี่ยงด้านปฏิบัติการจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานและการบรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์กรในภาพรวม

กระทรวงการคลัง (2562) กล่าวว่า เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงาน โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยง เนื่องจากกระบวนการภายในขององค์กร/กระบวนการ/เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ความเพียงพอของข้อมูล ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (2566ก) กล่าวว่า ความเสี่ยงเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หรือผลการปฏิบัติงาน โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากกระบวนการภายในขององค์กร/กระบวนการเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ความเพียงพอของข้อมูล ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ

Roth (2007, p. 2) กล่าวว่า ครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านกระบวนการ คุณภาพของการบริการ การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ การไร้สมรรถภาพ การหยุดชะงักของธุรกิจ กลยุทธ์ในการดำเนินงานและเพื่อนร่วมงาน

John (2009) กล่าวว่า เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานทุก ๆ ขั้นตอน ครอบคลุมถึงการบริหารจัดการ กระบวนการทำงาน บุคลากร ทรัพยากรสารสนเทศ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ กระบวนการ ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละฝ่ายงานในสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานจึงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดการศึกษา รวมไปถึง การประกันคุณภาพการศึกษาภายในไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดจึงทำให้ไม่ได้รับการ รับรองคุณภาพการศึกษาภายนอก นอกจากนี้การวางแผน การกำหนดแนวทาง ในการจัดการ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมถือเป็นอีกปัจจัยความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ บุคลากรในสถานศึกษาด้วย ซึ่งความเสี่ยงด้านปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิ ภาพของกระบวนการทำงานในสถานศึกษา รวมถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานนั้น ผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการกำหนดบทบาท หน้าที่ตามการบริหารงาน 4 ฝ่าย และมีการจัดการอบรมความรู้ในการปฏิบัติงานแต่ละ ฝ่ายงาน เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายงานในสถานศึกษา

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)

นักวิชาการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึง ความหมายของความเสี่ยง ด้านการเงิน (Financial Risk) ไว้ดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2557) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกิดจากความ ไม่พร้อมในเรื่องของงบประมาณการเงินที่ใช้ในการดำเนินการโครงการนั้น ๆ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2559) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารจัดการทางการเงิน โดยอาจเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น การบริหารจัดการ ด้านสภาพคล่องด้านเครดิตด้านเงินลงทุน หรือจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของอัตรา ดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน หรือความเสี่ยงที่คู่สัญญาไม่สามารถปฏิบัติตามภาระผูกพันที่ตกลงไว้ อันส่งผลกระทบต่อผลการดำรงอยู่ รวมถึงส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อองค์กร

กระทรวงการคลัง (2562) กล่าวว่า เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณและ การเงิน เช่น การบริหารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อ สถานการณ์หรือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (2566ก) กล่าวว่า ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณและการเงิน เช่น การบริหารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมทำให้ขาดประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ หรือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับ การเงินขององค์กร เช่น การประมาณการงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับขั้นตอน

การดำเนินการ เป็นต้น เนื่องจากขาดการจัดหาข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผน การควบคุม และการจัดทำรายงานเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณ และการเงินดังกล่าว

Roth (2007, p. 2) กล่าวว่าความเสี่ยงด้านการเงิน อาจครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงเกี่ยวกับเครดิตการลงทุน การโกง การขโมย การกระทำในทางที่ผิด การใช้สติปัญญาในการลงทุน ความละเอียดอ่อนของข้อมูล

John (2009) กล่าวว่า เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากงบประมาณ เช่น การจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐาน

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณและการเงิน การบริหารการเงินไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา มีการใช้จ่ายเงิน ไม่เหมาะสม ไม่มีการตรวจสอบและติดตาม การรายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ทำให้การบริหารงานในด้านการเงินในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ และไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการของแผนปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำรายงานทางการเงินเพื่อใช้ตรวจสอบการใช้งบประมาณว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการที่ตั้งไว้ จึงส่งผลให้ขาดการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินนั้นผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาในการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา มีการติดตาม ตรวจสอบ การใช้งบประมาณ

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

นักวิชาการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวถึง ความหมายของความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) ไว้ดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2557) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม หรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2559) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานกำกับดูแล เช่น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น รวมทั้งความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเมื่อมีความเสี่ยงด้านนี้เกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กรโดยรวม

กระทรวงการคลัง (2562) กล่าวว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบต่าง ๆ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัย หรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (2566ก) กล่าวว่า ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยง เนื่องจากความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัยหรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

Roth (2007, p. 2) กล่าวว่า ความเสี่ยงอาจครอบคลุมไปถึงความเสี่ยง ทางด้าน อัตราแลกเปลี่ยน สภาพคล่อง และการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

John (2009) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากผลของการที่บุคลากรไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของ สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎระเบียบของการ ปฏิบัติงาน จึงทำให้อาจเกิดความเสี่ยงขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบนั้น ผู้บริหารจะต้องประชุมวางแผนร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน

5. ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงมีประโยชน์หลากหลายด้านโดยมีนักวิชาการและหน่วยงาน ต่าง ๆ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง ไว้ดังนี้

ประวัติ ยงบุตร (2556) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงไว้ สรุปได้ว่า

1. การบริหารความเสี่ยงช่วยให้คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงและผู้บริหาร ทุกระดับในองค์กรตระหนักถึงความเสี่ยงหลักที่สำคัญ และสามารถกำกับดูแลองค์กรได้อย่าง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2. การบริหารความเสี่ยงเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ รวมถึงการบริหารความเสี่ยงซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานในการตอบสนองต่อเป้าหมายและภารกิจหลักขององค์กร รวมถึงระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้

3. การบริหารความเสี่ยงทำให้บุคลากรภายในองค์กรมีความเข้าใจถึงเป้าหมายและภารกิจหลักขององค์กร ตระหนักถึงความเสี่ยงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรอย่างครบถ้วน ซึ่งควบคุมความเสี่ยงที่มีเหตุทั้งจากปัจจัยภายในหรือภายนอกองค์กร

4. การบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมั่นใจได้ว่าความเสี่ยงได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมและทันเวลา รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารในการบริหาร การตัดสินใจด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และสามารถปกป้องผลประโยชน์ รวมทั้งเพิ่มมูลค่าแก่องค์กร

5. การบริหารความเสี่ยงทำให้รูปแบบการตัดสินใจในระดับการปฏิบัติงานขององค์กรมีการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การตัดสินใจโดยที่ผู้บริหารมีความเข้าใจในกลยุทธ์วัตถุประสงค์ขององค์กร และระดับความเสี่ยงอย่างชัดเจน

6. การบริหารความเสี่ยงช่วยให้การพัฒนาการบริหารและการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยพิจารณาถึงระดับความเสี่ยงในแต่ละกิจกรรมและการเลือกใช้มาตรการในการบริหารความเสี่ยง เช่น การใช้ทรัพยากรสำหรับกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำและกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงย่อมแตกต่างกัน หรือการเลือกใช้มาตรการแต่ละประเภทย่อมใช้ทรัพยากรแตกต่างกัน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยมหิดล (2556, สื่อออนไลน์) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยงไว้ว่า การบริหารความเสี่ยงเป็นองค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพราะนอกจากจะสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายแล้วยังเป็นการเพิ่มมูลค่าและความน่าเชื่อถือให้แก่มหาวิทยาลัย ให้ความมั่นใจในการดูแลและปกป้องทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ให้ความมั่นใจต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เพิ่มประสิทธิภาพของระบบงานอันนำไปสู่ความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย

อุษณา ภัทรมนตรี (2558, หน้า 5-6) กล่าวถึง ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง ตามแนว COSO-ERM (Enterprise Risk Management) ซึ่งจะช่วยให้องค์กรได้รับประโยชน์หลายประการ เช่น

1. สร้างความมั่นใจในความสำเร็จของกลยุทธ์ที่กำหนด การบริหารความเสี่ยงจะสร้างความมั่นใจว่า กลยุทธ์ดังกล่าวมีแผนงานสนับสนุนและมีวัตถุประสงค์เชื่อมโยงกันทั้งองค์การ เพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ

2. สร้างความมั่นใจการเติบโตระยะยาวการบริหารความเสี่ยงจะพิจารณาวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่จะรักษาสมดุลของอัตราการเจริญเติบโตในระยะยาว และอัตราผลตอบแทนที่เหมาะสม ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไปเพราะการตั้งเป้าหมายที่สูงเกินจริงอาจกดดันให้เกิดการตกแต่งตัวเลขทางบัญชี ในขณะที่กิจการที่ไม่ยอมเสี่ยงและกำหนดอัตราการเจริญเติบโตหรือผลตอบแทนต่ำจะพัฒนาไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงจนไม่อาจแข่งขันในระยะยาวได้

3. เป็นการบริหารเชิงรุก (Proactive Management) การบริหารความเสี่ยงเป็นการบริหารเชิงรุกโดยการป้องกัน ที่ต้นเหตุและการรับทราบสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า รวมทั้งการพิจารณาเลือกวิธีการจัดการตอบสนองความเสี่ยงที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า ไม่ใช่การบริหารเชิงรับ (Reactive Management) คือ รอให้เกิดปัญหาแล้วจึงจัดการแก้ไข ซึ่งอาจไม่ทันการหรือเกิดผลกระทบลุกลามเกินกว่าที่ควร การบริหารความเสี่ยงทำให้การใช้เงินลงทุนและทรัพยากรต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

4. สร้างระบบสารสนเทศและการสื่อสารในองค์การ การบริหารความเสี่ยงต้องทำร่วมกันทุกฝ่ายและทุกระดับ ก่อให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน การมีระบบสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้การแก้ไขปัญหา การเกิดนวัตกรรมใหม่ทางสินค้าและบริการ การสร้างโอกาสหรือกลยุทธ์ใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยระบบสารสนเทศและการสื่อสารจะมาจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การ

5. สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติและเปิดเผยตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติและเปิดเผยตามหลักการกำกับดูแล กิจการที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปฏิบัติโดยอ้างอิงได้กับหลักเกณฑ์สากล สร้างความมั่นใจและแสดงถึงคุณภาพในการบริหารจัดการระดับสากล

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2561) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการบริหารความเสี่ยงไว้ ดังนี้

1. ตระหนักถึงภัยคุกคามที่ยังมาไม่ถึง
2. ปรับปรุงระบบงานและการวางแผน
3. ลดการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้

4. สร้างโอกาส
5. สร้างคุณค่าให้การทำงาน
6. สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร
7. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้องค์กร
8. ปกป้องการปฏิบัติงาน
9. เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงาน
10. มองเป้าหมายในภาพรวม

ไพรัชวอเตออร์เฮาส์คูเปอร์ส (2557, สื่อออนไลน์) การบริหารความเสี่ยงมีประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. ความสอดคล้องกันของความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) และกลยุทธ์ขององค์กร ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ คือ ความไม่แน่นอนโดยรวมที่องค์กรยอมรับได้โดยยังคงให้ธุรกิจสามารถบรรลุเป้าหมาย ความเสี่ยงที่ยอมรับได้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการประเมินทางเลือกในการดำเนินกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงช่วยให้ผู้บริหารพิจารณาความเสี่ยงที่ยอมรับได้ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโต ความเสี่ยงและผลตอบแทนของธุรกิจ การบริหารความเสี่ยงสนับสนุนองค์กรสามารถบ่งชี้เหตุการณ์ ประเมินความเสี่ยงและจัดการความเสี่ยงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้านการเติบโตและผลตอบแทนของธุรกิจ

3. การจัดการความเสี่ยง เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงครอบคลุมเหตุการณ์ทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้น โดยไม่จำกัดเพียงแต่สิ่งที่เป็นความเสียหาย จึงช่วยให้ผู้บริหารสามารถบ่งชี้และใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์ในเชิงบวกได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

4. การลดความสูญเสียด้านสิ่งที่ไม่คาดหวังจากการดำเนินงาน การบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรตระหนักถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในทางเสียหาย ประเมินความเสี่ยงและกำหนดวิธีจัดการ ดังนั้น จึงลดสิ่งที่ไม่คาดหวังและการสูญเสียด้านธุรกิจ

5. การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร องค์กรทุกแห่งประสบกับความเสียหายมากมาย ซึ่งผลต่อหน่วยงานและการปฏิบัติงานต่างๆ การบริหารความเสี่ยงช่วยให้เห็นว่าความเสี่ยงมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงทั้งหมดจึงควรมองความเสี่ยงโดยภาพรวมขององค์กร

6. การสร้างโอกาสการพิจารณาเหตุการณ์ทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้นต่อองค์กร โดยไม่จำกัดเฉพาะความเสี่ยงที่เป็นความเสียหาย ช่วยให้ผู้บริหารสามารถบ่งชี้และใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์ในเชิงบวกได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง ใช้ในการวางแผนควบคุมกับการบริหารงานทำให้การบริหารเกิดสภาพคล่อง การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาคุนยัพานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

กรรณิการ์ ศิริรัตน์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดน่านโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากร เมื่อพิจารณาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ครองยุทธ นบอบ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุทพรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยจำนวน 6 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการสื่อสารที่มีคุณภาพ ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร ด้านการติดตาม กระบวนการบริหารความเสี่ยง ด้านการประเมินการบริหารความเสี่ยง ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2) ความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านกลยุทธ์ 3) ปัจจัยทั้ง 6 ด้านกับความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุทพรปราการ เขต 2

สมุทรปราการ เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิอามาน บินนิมุ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนระของครูในอำเภอสุคติริน จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูในอำเภอสุคติริน จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 มีทัศนระต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความมั่นใจทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางและด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ครูในอำเภอสุคติริน จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ที่มีวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีทัศนระไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทัศนระในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สมชาย เพชรนุ้ม (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, $S.D. = 0.96$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ความเสี่ยงด้านการเงิน รองลงมาคือ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบ และความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อานนท์ พลไชย (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 2) เปรียบเทียบระดับสภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน และเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เปรียบเทียบระดับสภาพปัญหาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งแตกต่างกัน

ไม่มีความแตกต่างกัน 4) เปรียบเทียบระดับสภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

Wahlberg and Sjobeerg (2000, pp. 31-50) ได้ศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเรื่อง ความเข้าใจความเสี่ยงทางสื่อ พบว่าการสื่อสารผ่านสื่อมี 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะเจตนา เพื่อให้ประชาชนรับรู้องค์ประกอบความเสี่ยงและทัศนคติและพฤติกรรม ดังนั้น เมื่อรัฐบาลหรือองค์กรต่าง ๆ เกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงขึ้น โดยปกติแล้วหน่วยงานนั้น ๆ จะให้ข้อมูลผ่านสื่อ ในการนำเสนอในรูปแบบการรณรงค์ไปสู่สาธารณชน 2) ลักษณะที่ไม่เจตนา ซึ่งหมายถึง การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบข่าวหรือบันเทิงซึ่งเป็นเพียงการนำเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ เพื่อให้ประชาชนรับรู้แต่ไม่ได้เจตนาโดยตรงที่จะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม เช่นเดียวกับสื่อเพื่อรณรงค์แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่ประชาชนจะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเช่นเดียวกับสื่อเพื่อรณรงค์แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่ประชาชนจะเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรมในลักษณะที่ไม่ได้ในภาวะวิกฤติด้านสุขภาพนั้นประชาชนจะต้องเผชิญหน้ากับความเสียหายหรือมีโอกาสที่จะได้รับอันตรายต่อชีวิต เศรษฐกิจและสังคม แนวทางในการจัดการวิกฤติที่เหมาะสม คือ การสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับความจริง พร้อมทั้งเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งการสื่อสารข้อมูลไปยังสาธารณะชนจำนวนมาก ในระยะเวลารวดเร็วจำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญ

Westerman (2006, p. 336) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่อความจำเป็นในคุณค่ากลยุทธ์ทางธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยีมี 6 ด้านด้วยกัน คือ 1) เทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยการบริหารองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานระดับมาตรฐานอายุและเทคโนโลยี 2) ประโยชน์การใช้และข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วยความสอดคล้องของข้อมูลระดับของข้อกำหนดความซับซ้อนของโครงสร้าง 3) บุคคลและทักษะประกอบด้วย การหมุนเวียนการวางแผนทางด้านทักษะการอบรม การรับคนใหม่ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ 4) ผู้จำหน่ายและหุ้นส่วนอื่น ๆ ประกอบด้วย วิธีการใช้/มาตรฐาน การยอมรับความเสี่ยงของลูกค้า 5) นโยบายและกระบวนการ ประกอบด้วย การควบคุมโครงสร้างระดับมาตรฐานระดับความรับผิดชอบ และ 6) องค์กร ประกอบด้วย โครงสร้างองค์การการค้าใช้จ่าย/ต้นทุน กระบวนการกองทุน

Patrick and Paula (2007) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลของแรงจูงใจบนความเสี่ยงของนักเรียนมัธยมศึกษาในการดำเนินการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการการตรวจสอบกลยุทธ์การสอนด้วยแรงจูงใจและกลยุทธ์การสอนแบบเดิมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อคณิตศาสตร์ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากเด็กนักเรียน 15 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการสอนเชิงกลยุทธ์บนพื้นฐานทางวิชาการมีผลสัมฤทธิ์ในนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

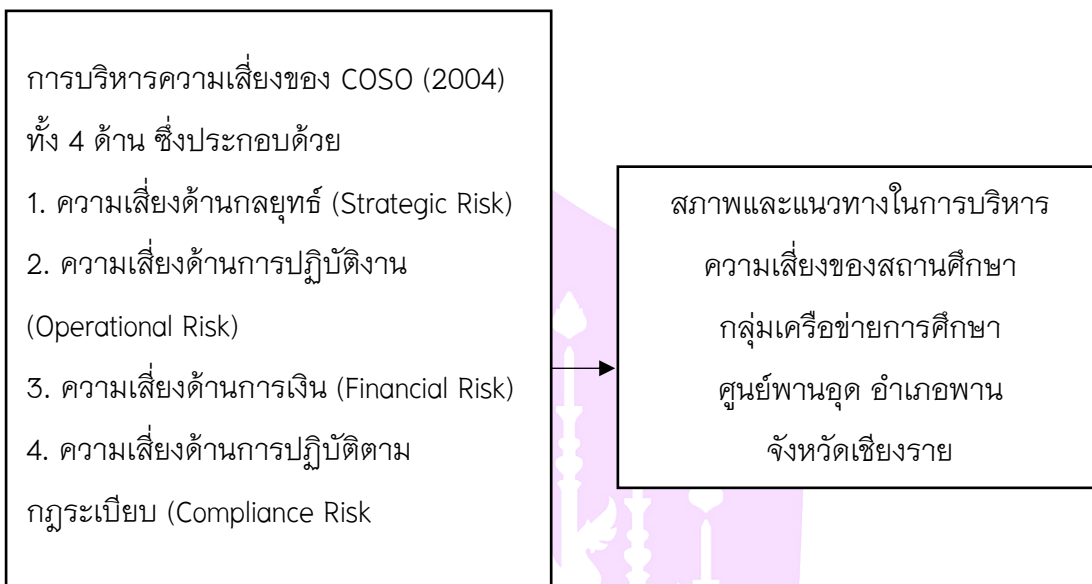
จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่างต้นสรุปได้ว่าการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและต้องบริหารความเสี่ยงให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด เพราะการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาย่อมมีอุปสรรคและเกิดความเสียหายต่อสถานศึกษาได้ ดังนั้นบุคลากรในสถานศึกษาต้องร่วมมือกันวิเคราะห์และจัดความเสี่ยง ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพานจังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (กรณีแบบสอบถาม)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 10 โรงเรียน แยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ข้าราชการครูจำนวน 107 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 117 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศียงรรายเขต 2, 2566ข)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู ในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนัย์พานอุตรอำเภอพาน จังหวัดเชียงรราย ปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เจริญเมืองวิทยา	10	8
2	บ้านเจริญเมือง	3	2
3	บ้านป่าดิ่ง	2	2
4	บ้านป่าบง	2	2
5	รองธารวิทยา	13	10
6	บ้านโป่งแดง	11	9
7	ธารทองวิทยา(ป่ารวก)	18	14
8	สันกลางวิทยา	19	15
9	บ้านถ้ำ	8	6
10	บ้านป่าตึก	14	11
รวม		117	92

กลุ่มตัวอย่าง (กรณีแบบสัมภาษณ์)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย มีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการบริหาร ความเสี่ยงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก และมีประสบการณ์ในการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานทางการศึกษา

2. มีวิทยฐานะทางการบริหารชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ หรือเชี่ยวชาญพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานทางการศึกษา

3. มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีประสบการณ์ในการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานทางการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การพิจารณา ที่กำหนด ประกอบด้วย

1. นายสงกรานต์ ต้นคำ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนเจริญเมืองวิทยา
2. นายมานพ เสียมสุวรรณ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนบ้านป่าบง
3. นายไชยา วงศ์เวียง ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนรองธารวิทยา

4. นายวิชา สมบุญ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนธาทองวิทยา (ปารวก)
5. นายศักดิ์ชัย กาวี ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนสันกลางวิทยา
6. นายประเสริฐ คำน้อย ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนบ้านถ้ำ
7. ว่าที่ร้อยโทเสกสรรค์ หลักบุญ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ โรงเรียนบ้านป่าด้าก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอตุร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกลยุทธ์ จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการปฏิบัติงาน จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านการเงิน จำนวน 5 ข้อ และ 4) ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ จำนวน 5 ข้อ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีคิดของลิเคิร์ต (Likert's) โดยให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

5 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	มากที่สุด
4 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	มาก
3 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	ปานกลาง
2 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	น้อย
1 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงตามองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงรูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามในหัวข้อ สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาคุณยุพานอุตร อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

2. สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ IOC (Index of item Objective-Congruence) โดยมีรายชื่อนามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอำ รอดคนบดีฝ่ายแผนงานและพัฒนาคูณภาพนิสิต วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

4.2 นายชัย สันแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนพานพสกสวัสดิ์

4.3 นายกิตติธร หล้าปิมปา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพาน (ปากว่ามิตรภาพที่ 68) แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา สำนวนของภาษาด้วยเทคนิค ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าถูกต้อง ข้อคำถามสอดคล้องตรงกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน 0 ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ให้คะแนน -1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามยังไม่ถูกต้อง ไม่สอดคล้องไม่ตรงกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

พิจารณาถ้าข้อคำถามใดมีค่า IOC (Index of item Objective Congruence) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีค่าความเที่ยงตรงตามคำดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู โรงเรียนบ้านทุ่งม่าน โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 32 (บ้านสาขันทอม) โรงเรียนปูกาง (อินทรราชราษฎร์อุทิศ) และโรงเรียนบ้านแม่ตาแมว ที่ไม่ใช่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาหาค่า

ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษาจากเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ

2. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดัดแปลงให้เหมาะสมกับการวิจัย ให้อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหา ภาษา ศัพท์ทางวิชาการ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา สำนวนของภาษาด้วยเทคนิค

4. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู ในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอตุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2. นำหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนบลิงค์กับคิวอาร์โค้ดของแบบสอบถามออนไลน์ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 15 วัน จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

3. นำข้อมูลของแบบสอบถามมาบันทึกลงในคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

1. ขออนุญาตสัมภาษณ์จากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์
2. นัดวันเวลาล่วงหน้าสำหรับการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ คนละ 30 นาที
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์แต่ละฉบับ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม

1. เมื่อได้ข้อมูลของแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลของแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
2. วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และคำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำผลที่ได้มาแปลความหมายรายชื่อ รายการและความหมายในภาพรวม การแปลค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของช่วงคะแนน 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 120-127)

ค่าเฉลี่ย 4.51 ถึง 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ มาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 ถึง 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 ถึง 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ น้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

1. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอัคร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงราย ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้โดยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงราย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย
การศึกษาศูนย์พานอัคร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	21	22.80
2. หญิง	71	77.20
รวม	92	100.00
ระดับการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	70	76.10
2. ปริญญาโท	22	23.90
รวม	92	100.00
ตำแหน่ง		
1. ครู	82	89.10
2. รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ สถานศึกษา	2	2.20
3. ผู้อำนวยการสถานศึกษา	8	8.70
รวม	92	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1. 1-5 ปี	32	34.80
2. 6-10 ปี	23	25.00
3. 11 ปีขึ้นไป	37	40.20
รวม	92	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 92 คน เป็นเพศชาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 และเป็นเพศหญิง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 77.20 สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 76.10 ระดับปริญญาโท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 ปฏิบัติงานในตำแหน่งครูมากที่สุด

จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 89.10 รองลงมาตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 และปฏิบัติงานในตำแหน่งรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20 มีประสบการณ์การทำงานมากที่สุด 11 ปีขึ้นไป เป็นจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20 รองลงมาอยู่ในช่วง 1-5 ปี เป็นจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 และน้อยที่สุดคือมีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี เป็นจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศุภณัฐพานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศุภณัฐพานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมรายด้าน 4 ด้าน

การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศุภณัฐพานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย		n = 92		การแปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	ด้านกลยุทธ์	4.47	0.38	มาก
2	ด้านการปฏิบัติงาน	4.42	0.41	มาก
3	ด้านการเงิน	4.43	0.40	มาก
4	ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.46	0.40	มาก
รวมเฉลี่ย		4.45	0.37	มาก

จากตาราง 4 พบว่า สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศุภณัฐพานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกลยุทธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.38) รองลงมาเป็นด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.40) ด้านการเงิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.40) และด้านการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.41)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพพาน จังหวัดเชียงราย ด้านกลยุทธ์

การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่ม เครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพพาน จังหวัดเชียงราย ด้านกลยุทธ์	n = 92		การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1 ผู้บริหารกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดย พิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา	4.52	0.52	มากที่สุด
2 ผู้บริหารระบุ โครงการ กิจกรรม ลงในแผนปฏิบัติ การ เพื่อให้ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผน กลยุทธ์ของสถานศึกษา	4.46	0.52	มาก
3 ผู้บริหารดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน	4.47	0.52	มาก
4 ผู้บริหารดำเนินงานตามรายละเอียดโครงการที่ กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน	4.43	0.58	มาก
5 ผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติงาน ตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา	4.46	0.58	มาก
รวมเฉลี่ย	4.47	0.38	มาก

จากตาราง 5 พบว่า สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพพาน จังหวัดเชียงราย ด้านกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ ผู้บริหารดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.52) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารดำเนินงานตามรายละเอียดโครงการที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.58)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความ
เสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน
จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติงาน

	การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่ม เครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติงาน	n = 92		การแปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	ผู้บริหารจัดอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรแต่ละฝ่ายใน สถานศึกษา	4.27	0.68	มาก
2	ผู้บริหารดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพ การศึกษาภายในตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อ รองรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก	4.46	0.54	มาก
3	ผู้บริหารวางแผน การกำหนดแนวทาง ในการ จัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ ปลอดภัย	4.57	0.52	มากที่สุด
4	ผู้บริหารวางแผนกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้	4.49	0.50	มาก
5	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด	4.32	0.55	มาก
รวมเฉลี่ย		4.42	0.41	มาก

จากตาราง 6 พบว่า สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย
การศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับ
มากที่สุดคือ ผู้บริหารวางแผน การกำหนดแนวทาง ในการจัดการอาคารสถานที่และ
สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ผู้บริหารวางแผนกระบวนการ
ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.50)
ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารจัดอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการ
ปฏิบัติงานให้กับบุคลากรแต่ละฝ่ายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.68)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการเงิน

	การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่ม เครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการเงิน	n = 92		การแปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	ผู้บริหารวางแผนการใช้งบประมาณตาม วัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ	4.50	0.54	มาก
2	ผู้บริหารจัดทำรายงานทางการเงินถูกต้องชัดเจน และเป็นปัจจุบัน	4.41	0.56	มาก
3	ผู้บริหารจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำ รายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา	4.38	0.57	มาก
	ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบและติดตามให้กลุ่ม งานในสถานศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานและ ผลการใช้จ่ายงบประมาณ	4.41	0.50	มาก
5.	ผู้บริหารติดตามการใช้งบประมาณของ สถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการเงินที่ ถูกต้อง	4.47	0.52	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.43	0.40	มาก

จากตาราง 7 พบว่า สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารวางแผนการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ผู้บริหารติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.52) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.57)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพในการบริหารความ
เสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน
จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย การศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	n = 92		การ แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1 ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการปฏิบัติงานที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด	4.52	0.50	มากที่สุด
2 ผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ของสถานศึกษาและหน่วยงานต้น สังกัดในการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน	4.47	0.52	มาก
3 ผู้บริหารส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานการ ปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	4.48	0.50	มาก
4 ผู้บริหารมีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้อย่างถูกต้อง	4.36	0.53	มาก
5 บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานตามกฎระเบียบที่วางไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด	4.48	0.50	มาก
รวมเฉลี่ย	4.46	0.40	มาก

จากตาราง 8 พบว่า สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย
การศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
มากที่สุด คือผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน
ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ
ผู้บริหารส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย
ระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$,
S.D. = 0.50) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย
ระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.53)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่ม เครือข่ายการศึกษาศูนยพานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยสรุปการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนยพานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 4 ประเด็น คือ 1) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) 2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) 3) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) 4) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) สถานศึกษาคควรมี 1) ประชุมและวางแผน ศึกษานโยบายของต้นสังกัด 2) ศึกษาและวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา 3) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา 4) จัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา 5) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดโครงการและกิจกรรม 6) มอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถ 7) นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 8) ผู้รับผิดชอบรายงานผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรม 9) ปรับปรุง แก้ไข ในการทำงานโครงการและกิจกรรมในครั้งต่อไป กรณีที่มีปัญหาและอุปสรรค

2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) สถานศึกษาคควรมี 1) ประชุมและวางแผนกำหนดบทบาทหน้าที่ ตามโครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่าย 2) สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายงาน ซึ่งมีคู่มือการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงาน 3) ดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีของแต่ละฝ่ายงาน 4) นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้เป็นไปตามแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้รับผิดชอบงาน 5) ประชุมรายงานผลการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรม เป็นประจำทุกเดือน 6) สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีของแต่ละฝ่ายงาน

3. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) สถานศึกษาควรมี 1) ประชุมและวางแผนสำรวจข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตามโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2) จัดลำดับการดำเนินงานตามโครงการ และกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 3) ทบทวนระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ และคู่มือ การดำเนินงานที่สถานศึกษาทำร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด 4) จัดทำแผนการใช้งบประมาณ ให้สอดคล้องกับโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 5) ดำเนินการตามแผนและ ช่วงเวลาที่กำหนด 6) กำกับติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณตาม E-Budget 7) ประชุมรายงานผล การดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน 8) จัดทำรายงานทางการเงินให้เป็นปัจจุบันและรายงาน ต่อต้นสังกัด

4. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) สถานศึกษาควรมี 1) ประชุม ชี้แจง สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน รวมถึงกำหนดข้อตกลงร่วมกันภายในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษาเข้าร่วมอบรมด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐาน การปฏิบัติตน การปฏิบัติงานทางราชการ 3) มอบหมายบุคลากรฝ่ายงานบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นพี่เลี้ยงบุคลากรใหม่ 4) กำกับ ติดตาม หากมีบุคลากรในสถานศึกษากระทำผิดระเบียบ ข้อบังคับทางราชการ 5) สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

บทที่ 5

บทสรุป

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย มีรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบันโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

1.1 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ด้านกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ผู้บริหารดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน ผู้บริหารระบุโครงการ กิจกรรม ลงในแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือผู้บริหารดำเนินงานตามรายละเอียดโครงการที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน

1.2 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยรวมอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาผู้บริหารส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด และผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

1.3 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอัคร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารวางแผนการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ รองลงมาผู้บริหารติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง ผู้บริหารจัดทำรายงานทางการเงินถูกต้องชัดเจน และเป็นปัจจุบัน และผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบและติดตามให้กลุ่มงานในสถานศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

1.4 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอัคร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ ข้อที่มีระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารวางแผน การกำหนดแนวทาง ในการจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาผู้บริหารวางแผนกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาดังไว้ ผู้บริหารดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก และผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจการทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจัดอบรม ให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรแต่ละฝ่ายในสถานศึกษา

2.ผลการวิเคราะห์แนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย การศึกษาศูนัยพานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนัยพานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 4 ประเด็น คือ 1) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) 2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) 3) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) 4) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) สถานศึกษาควรมี 1) ประชุมและวางแผน ศึกษานโยบายของต้นสังกัด 2) ศึกษาและวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา 3) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา 4) จัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา 5) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี กำหนดโครงการและกิจกรรม 6) มอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถ 7) นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 8) ผู้รับผิดชอบรายงานผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรม 9) ปรับปรุง แก้ไข ในการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมในครั้งต่อไป กรณีที่มีปัญหาและอุปสรรค

2.2 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) สถานศึกษาควรมี 1) ประชุมและวางแผนกำหนดบทบาทหน้าที่ ตามโครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่าย 2) สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายงาน ซึ่งมีคู่มือการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงาน 3) ดำเนินงาน โครงการหรือกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีของแต่ละฝ่ายงาน 4) นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้เป็นไปตามแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้รับผิดชอบงาน 5) ประชุมรายงานผลการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรม เป็นประจำทุกเดือน 6) สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีของแต่ละฝ่ายงาน

2.3 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) สถานศึกษาควรมี 1) ประชุมและวางแผนสำรวจข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ตามโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2) จัดลำดับการดำเนินงานตามโครงการ และกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 3) ทบทวนระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ และคู่มือการดำเนินงานที่สถานศึกษาทำร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด 4) จัดทำแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี 5) ดำเนินการตามแผนและช่วงเวลาที่กำหนด 6) กำกับติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณตาม E-Budget 7) ประชุมรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน 8) จัดทำรายงานทางการเงินให้เป็นปัจจุบันและรายงานต่อต้นสังกัด

2.4 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) สถานศึกษาควรมี 1) ประชุม ชี้แจง สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน รวมถึงกำหนดข้อตกลงร่วมกันภายในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษาเข้าร่วมอบรมด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานทางราชการ 3) มอบหมายบุคลากรฝ่ายงานบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นพี่เลี้ยงบุคลากรใหม่ 4) กำกับ ติดตาม หากมีบุคลากรในสถานศึกษากระทำผิดระเบียบข้อบังคับทางราชการ 5) สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เรื่อง สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย ซึ่งขอค้นพบจากการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านการเงินและด้านการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย มีความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารสถานศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากกฎหมายการศึกษาที่กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวุฒิการบริหารการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสามารถแนะนำครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ เทคนิค และวิธีการในการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารความเสี่ยงของ COSO (2004) ทั้ง 4 ด้าน

ซึ่งประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ อัครประถมพงศ์ (2554) แบ่งความเสี่ยงออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)/ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบาย/กลยุทธ์ ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย สภาพแวดล้อม ชื่อเสียง/ภาพลักษณ์ 2) ความเสี่ยงทางการเงิน/งบประมาณ (Financial/Budget Risk) ได้แก่ การลงทุน/ฝากเงิน การจัดหาแหล่งเงินทุน สภาพคล่อง 3) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ (Compliance Risk) ได้แก่ กฎหมาย/ ระเบียบ พระราชบัญญัติ หลักการบัญชีแนวการตรวจสอบ 4) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) ได้แก่ สภาพแวดล้อมความปลอดภัย พนักงาน/บุคลากร ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ ภัยธรรมชาติ การดำเนินงาน

1.1 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอัคร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการระบุ โครงการ กิจกรรม ลงในแผนปฏิบัติการและกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (2566ก) กล่าวว่า ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ และเหตุการณ์ภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ไม่เหมาะสม รวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบาย เป้าหมายกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ภาวะการณ์แข่งขัน ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

1.2 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอัคร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการส่งเสริมและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐาน

การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ John (2009) และ Michalko, Malpas, and Arcolio, (2010) กล่าวว่า ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมาย

1.3 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน ด้านการเงิน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารวางแผนการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2562) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านการเงินเกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณและการเงิน เช่น การบริหารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์หรือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กร

1.4 สภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารวางแผนการกำหนดแนวทางในการจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและมีการวางแผนกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2557) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานอาจเกิดจากการปฏิบัติงานทุก ๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและบุคลากรในการปฏิบัติงานด้วย

2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายการศึกษา ศูนย์พานอุตร อำเภopan จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 4 ประเด็น คือ 1) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) 2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) 3) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) 4) แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรต้องมีการประชุมและวางแผน ศึกษานโยบายของต้นสังกัด และวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของ

สถานศึกษา เพื่อนำไป กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดโครงการและกิจกรรม มอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบตามความถนัดและความสามารถ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี และผู้รับผิดชอบรายงานผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรม ควรปรับปรุง แก้ไขในการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมในครั้งต่อไป กรณีที่มีปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย (2554, หน้า 67) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ในความเสี่ยงด้านกลยุทธ์โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

2.2 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรต้องมีประชุมและวางแผนกำหนดบทบาทหน้าที่ ตามโครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายงาน ซึ่งแต่ละฝ่ายงานต้องมีคู่มือการดำเนินงานของแต่ละฝ่าย ดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีของแต่ละฝ่ายงาน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้เป็นไปตามแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้รับผิดชอบงาน ต้องมีการประชุมรายงานผลการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรม เป็นประจำทุกเดือน เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นต้องสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีของแต่ละฝ่ายงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีกานต์ คำแสน (2556) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบน ด้านการปฏิบัติงาน มีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก

2.3 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรประชุมและวางแผนสำรวจข้อมูลความต้องการของกลุ่มเป้าหมายตามโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี และจัดลำดับการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี มีการทบทวนระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ และคู่มือการดำเนินงานที่สถานศึกษาทำร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด จัดทำแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับโครงการและกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี ดำเนินการตามแผนและช่วงเวลาที่กำหนด มีการกำกับติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ

ตาม E – Budget หลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นต้องมีประชุมรายงานผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกเดือน เพื่อจัดทำรายงานทางการเงินถูกต้อง ชัดเจนและให้เป็นปัจจุบันและรายงานต่อต้านสังกัต ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกึ่งกาญจน์ คงจุน (2553) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3 ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดในระดับมากเรื่องของการบริหารการเงินว่ายืดหลักโปร่งใส คุณธรรมและสามารถตรวจสอบได้

2.4 แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรประชุม ชี้แจง สร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน รวมถึงกำหนดข้อตกลงร่วมกันภายในสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษาเข้าร่วมอบรม ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานทางราชการ มอบหมายบุคลากรฝ่ายงานบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นพี่เลี้ยงบุคลากรใหม่ มีการกำกับ ติดตาม หากมีบุคลากรในสถานศึกษากระทำผิดระเบียบข้อบังคับทางราชการ จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับขั้วญานันท์ แก้วนุชชนาว์ (2559, หน้า 71) ได้ศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า การศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยสภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาคุนยพานอุดร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ ผู้บริหารควรมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามรายละเอียดโครงการที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจนเพื่อให้ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

2. ด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้

3. ด้านการเงิน ผู้บริหารควรมีการจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้การจัดทำรายงานทางการเงินถูกต้อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน

4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ผู้บริหารควรมีการจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ คีร์ริรัตน์. (2563). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชน
จังหวัดน่านสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
กศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- กระทรวงการคลัง. (2562). **มาตรฐานการบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงาน
ของรัฐ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง.
- กึ่งกาญจน์ คงจูน. (2553). การบริหารจัดการความเสี่ยงทางด้านการศึกษาของผู้บริหาร
สถานศึกษากรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- กิตติพงศ์ จิรวังวงศ์. (2552). การบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐาน ISO 31000.
วารสาร Quality Trps, 15(136), 116–121.
- ขวัญภูพานันท์ แก้วนุชชนาวีชร. (2559). การบริหารจัดการความเสี่ยง
ในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. งานนิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ครองยุทธ นบมอบ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยง
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ
เขต 2. **e-Journal of Education Studies, Burapha University**,
1(6), 40–54.
- จิรนนท์ ทองอ่วม. (2560). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพ
การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์,
ฉะเชิงเทรา.
- ณัฐชา กลิ่งทะเล. (2561). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในกลุ่มตากสิน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2559). การบริหารความเสี่ยงองค์กร. สืบค้นเมื่อ
1 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.set.or.th/th/about/overview/risk-management>

- ทีซีอีบี (TCEB). (2566). **การบริหารจัดการความเสี่ยง**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566,
จาก <https://www.tceb.or.th/files/policy-corporate>
- จร สุนทรายุทธ. (2550). **การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- นฤมล สะอาดโสม. (2550). **การบริหารความเสี่ยงองค์กร**. กรุงเทพฯ: ลูานการพิมพ์.
- นัยรัตน์ ชัยสุข. (2560). **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ในจังหวัดพิจิตร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- น้ำทิพย์ ม่วงปลอด. (2560). **การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารความเสี่ยงของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด.,
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. (2551). **การบริหารความเสี่ยง**. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- นิอามาน บินนิมุ. (2565). **การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู
ในอำเภอสุคริบน จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2555). **การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยง
ของสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร,
พิษณุโลก.
- ประวดี ยงบุตร. (2556). **การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร
ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.,
มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ประเสริฐ อัครประดมพงศ์. (2554). **การบริหารความเสี่ยงแบบบูรณาการ**. สงขลา:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปสุตา ไชยสุ์จันทร์ศรี. (2556). **รูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบายและ
ด้านกลยุทธ์ของโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย. (2554). **การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,

สงขลา.

พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561. (19 เมษายน 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**. 135(27ก). หน้า 1-23.

พุดิสวรรค์ ศรีรัตนประชากุล. (2559). **การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ไพรัชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส. (2557). **แนวทางการบริหารความเสี่ยง**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566, จาก http://www.camb-ed-thai.com/images/1209485445/20_20.pdf

มณีกานต์ คำแสน. (2556). **การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบน**. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา**, 7(4), 17-25.

มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2553). **แผนการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีงบประมาณ 2553**. พิษณุโลก: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2556). **ความหมายของการบริหารความเสี่ยง**. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566, จาก http://www.eg.mahidol.ac.th/qa/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=113

รักษิต สุทธิพงษ์. (2556). **รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทางการกีฬาและนันทนาการในโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ศิริรัชฎ์ ธิตะ. (2561). **การบริหารความเสี่ยงทางวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

สงวน ช่างฉัตร. (2550). **การบริหารความเสี่ยงของโครงการ**. พิษณุโลก: โรงพิมพ์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2561). **คู่มือการบริหารความเสี่ยง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สมชาย เพชรน่วม. (2563). **การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา**

- ในจังหวัดกระบี่.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงรายน เขต 2. (2566ก). **มาตรการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในหน่วยงาน.** เชียงราย: โรงพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงรายน เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชิงรายน เขต 2. (2566ข). **ระบบบริการข้อมูลภาครัฐ Big DATA.** สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2566, จาก <https://bigdata.cri2.go.th/2567/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). **คู่มือการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2552). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551–2554).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร. (2562). **รายการชุดข้อมูลสำคัญของสำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. (2557). **แนวทางการดำเนินการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2557.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2550). **คู่มือการบริหารความเสี่ยง.** กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **แผนบริหารความเสี่ยง ประจำปี 2556.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2579.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (มหาชน). (2561). **นโยบายและคู่มือการบริหารความเสี่ยง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (มหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **คู่มือการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาประจำปี 2562.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สุมนมานต์ อมรมณีพงศ์. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาด้าน
บริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 38**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, อุดรดิตถ์.

อานนท์ พลไชย. (2563). **สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงของ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

อุษณา ภัทรมนตรี. (2558). **การตรวจสอบภายในสมัยใหม่ (Modern Internal Auditing)**
(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

Berg, A. et al. (2010). **The Short-Run Macroeconomics of Aid Inflows: Understanding
the Interaction of Fiscal and Reserve Policy**. IMF Working Papers 10/65,
International Monetary Fund.

Clifford F. G., and Erik, W. L. (2006). **Project management** (3rd ed.). Singapore: McGraw-Hill.

COSO. (2004). **Enterprise Risk Management –Integrated Framework: Committee of
Sponsoring Organizations of the Treadway Commission**. New Jersey:
Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.

John, C. H. (2009). **Risk Management and Financial Institutions**. New Jersey: Pearson College.

Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

Michalko J., Malpas, C., and Arcolio, A. (2010). **Research Libraries, Risk and Systemic
Change**. Retrieved March 30, 2023, from
<http://www.oclc.org/research/publications/library/2010/2010-01.pdf>

Roth, J. (2007). **Categorizing risk: Risk categories help users identify, understand,
and monitor their organizations' potential risks–Risk Watch**. Retrieved July
1, 2023, from [http:// findartices.com/p/articles/mi_m4153/ is_2_59/ai_80514799](http://findartices.com/p/articles/mi_m4153/is_2_59/ai_80514799)

Wahlberg, A. F., and Sjobeerg, L. (2000). Risk perception and the media. **Journal of Risk
Research, Taylor & Francis Journals**, 3(1), 31–50.

Westerman, M. A. (2006). Quantitative research as an interpretive enterprise: The mostly

unacknowledged role of interpretation in research efforts and suggestions.

New Ideas in Psychology, 24(3), 189–211.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ

สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายแผนงานและพัฒนาคุณภาพนิสิต

2. นายชัย สันแก้ว

สถานที่ทำงาน โรงเรียนพานพสกสวส์ดี

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนพานพสกสวส์ดี

3. นายกิตติธร หล้าปิมปา

สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลพาน (ปากว้าวมิตรภาพที่ 68)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพาน (ปากว้าวมิตรภาพที่ 68)

ภาคผนวก ข ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC)
ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อการ
วิจัย (Item Congruence Index: IOC)

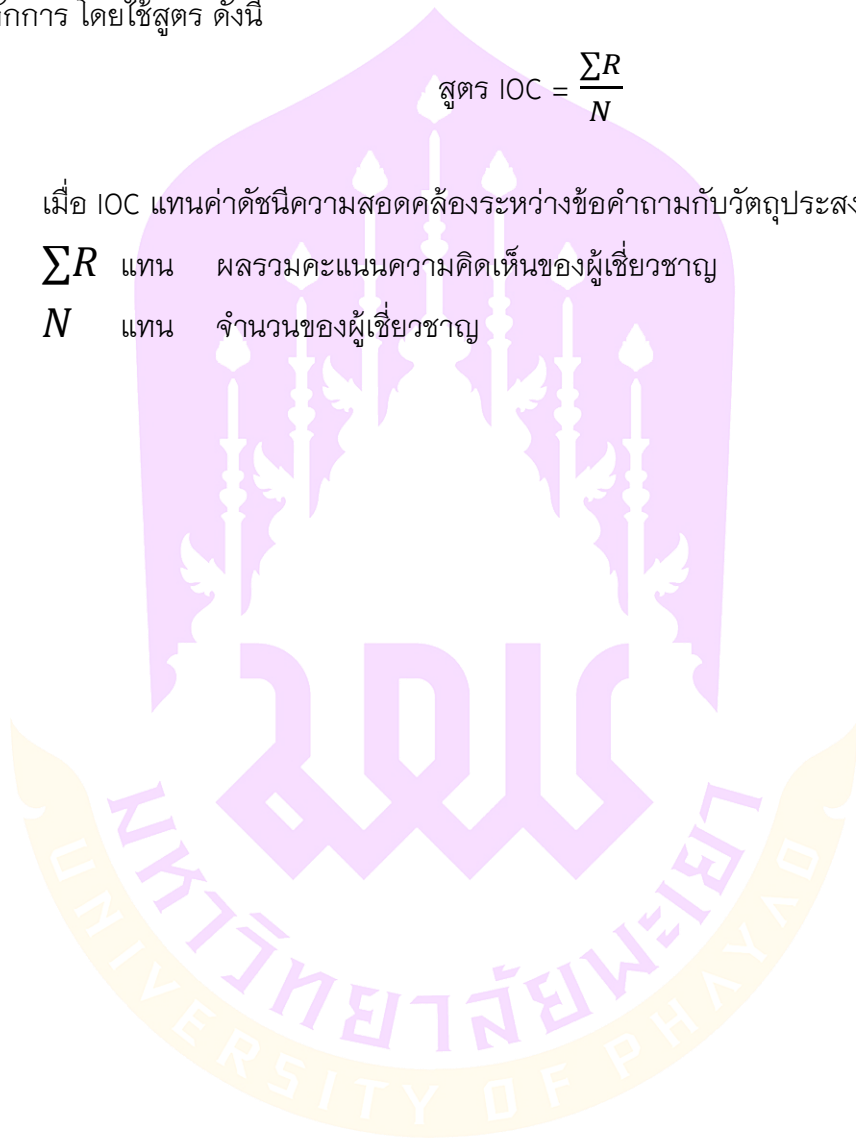
การวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง IOC (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ระหว่างข้อคำถาม
กับหลักการ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item Objective Congruence)

ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบสอบถาม

งานวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา

กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนยพานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		คนที่					
		1	2	3			
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม							
1.	เพศ () ชาย () หญิง	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
2.	ระดับการศึกษา ()ปริญญาตรี ()ปริญญาโท	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
3.	ตำแหน่ง () ครู () รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา () ผู้อำนวยการสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
4.	ประสบการณ์ในการทำงาน () 1-5 ปี () 6-10 ปี () 11 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
1. ด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)							
1	ผู้บริหารกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
2	ผู้บริหารระบุ โครงการ กิจกรรม ลงในแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
3	ผู้บริหารดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
4	ผู้บริหารดำเนินงานตามรายละเอียดโครงการที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
5	ผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
2. ด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)							
1	ผู้บริหารจัดอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรแต่ละฝ่ายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
2	ผู้บริหารดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
3	ผู้บริหารวางแผน การกำหนดแนวทางในการจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
4	ผู้บริหารวางแผนกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
5	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
3. ด้านการเงิน (Financial Risk)							
1	ผู้บริหารวางแผนการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
2	ผู้บริหารจัดทำรายงานทางการเงินถูกต้องชัดเจน และเป็นปัจจุบัน	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
3	ผู้บริหารจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
4	ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบและติดตามให้กลุ่มงานในสถานศึกษารายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
5	ผู้บริหารติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง

ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			รวม	ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3			
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)							
1	ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
2	ผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
3	ผู้บริหารส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
4	ผู้บริหารมีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง
5	บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษา กำหนด	+1	+1	+1	3	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.885	.886	20

ภาคผนวก ง คำถามในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา

กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จัังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยของนิสิตปริญญาโท หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งผลการวิจัยเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา กลุ่ม เครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จัังหวัดเชียงราย เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในฐานะที่ท่านเป็นบุคลากรในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย การศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จัังหวัดเชียงรายจึงควรที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความ คิดเห็นด้วยและขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบทั้งหมดจะเป็นความลับและนำเสนอในลักษณะ ภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาในกลุ่ม เครือข่ายการศึกษาศูนัย์พานอูตร อำเภอพาน จัังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางสาวชนิษฐา ปันทะ)

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

- เพศ ชาย หญิง
- ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท
- ตำแหน่ง ครู รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา
ผู้อำนวยการสถานศึกษา
- ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี 6-10 ปี 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่ม เครือข่ายการศึกษาศูนยพานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในปีปัจจุบัน

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาสภาพปัจจุบันที่เป็นจริงของการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาของท่านเอง ตามประเภทความเสี่ยงที่เกิดตามปัจจัย 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) ด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) ด้านการเงิน (Financial Risk) และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) ว่าอยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	มากที่สุด
4 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	มาก
3 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	ปานกลาง
2 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	น้อย
1 หมายถึง	การปฏิบัติงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ข้อ	การบริหารความเสี่ยง	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)						
<p>ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นเมื่อบุคลากรทุกฝ่ายไม่ปฏิบัติงานตามระยะเวลาและรายละเอียด แบบแผน การดำเนินงานของสถานศึกษาให้ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรทุกฝ่ายขาดการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ผู้บริหาร บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบถึงผลการดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้</p>						
1	ผู้บริหารกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา					
2	ผู้บริหารระบุ โครงการ กิจกรรม ลงในแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา					
3	ผู้บริหารดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน					
4	ผู้บริหารดำเนินงานตามรายละเอียดโครงการที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน					
5	ผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา					

ข้อ	การบริหารความเสี่ยง	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)						
<p>ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละฝ่ายงานในสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด จึงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดการศึกษา รวมไปถึงการประกันคุณภาพการศึกษาภายในไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดจึงทำให้ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาภายนอก นอกจากนี้การวางแผน การกำหนดแนวทาง ในการจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมถือเป็นอีกปัจจัยความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาด้วย ซึ่งความเสี่ยงด้านปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานในสถานศึกษา รวมถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้</p>						
1	ผู้บริหารจัดอบรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรแต่ละฝ่ายในสถานศึกษา					
2	ผู้บริหารดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ภายในตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก					
3	ผู้บริหารวางแผน การกำหนดแนวทาง ในการจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย					
4	ผู้บริหารวางแผนกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้					
5	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด					

ข้อ	การบริหารความเสี่ยง	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการเงิน (Financial Risk)						
<p>ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณและการเงิน การบริหารการเงินไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา มีการใช้จ่ายเงิน ไม่เหมาะสม ไม่มีการตรวจสอบและติดตาม การรายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ทำให้การบริหารงานในด้านการเงินในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ และไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการของแผนปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำรายงานทางการเงินเพื่อใช้ตรวจสอบการใช้งบประมาณว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการที่ตั้งไว้ จึงส่งผลให้ขาดการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง</p>						
1	ผู้บริหารวางแผนการใช้งบประมาณตามวัตถุประสงค์ของโครงการในแผนปฏิบัติการ					
2	ผู้บริหารจัดทำรายงานทางการเงินถูกต้องชัดเจน และเป็นปัจจุบัน					
3	ผู้บริหารจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการเงินให้กับบุคลากรในสถานศึกษา					
4	ผู้บริหารจัดให้มีการตรวจสอบและติดตามให้กลุ่มงานในสถานศึกษา รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ					
5	ผู้บริหารติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการเงินที่ถูกต้อง					

ข้อ	การบริหารความเสี่ยง	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)						
ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากผลของการที่บุคลากรไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน จึงอาจทำให้เกิดความเสี่ยงขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา						
1	ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด					
2	ผู้บริหารกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน					
3	ผู้บริหารส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน					
4	ผู้บริหารมีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ได้อย่างถูกต้อง					
5	บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานตามกฎระเบียบที่วางไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด					

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
แนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

- เพศ ชาย หญิง
- ระดับการศึกษา ปริญญาโท ปริญญาเอก
- ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา
- ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
 กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบัน จากกร
 ดำเนินงานบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาของท่าน โปรดเสนอแนะแนวทางการบริหารความ
 เสี่ยงตามองค์ประกอบความเสี่ยง 4 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน
 ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ซึ่งผู้วิจัยจะนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ผล อันจะนำไปเป็น
 แนวทางการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอุตร
 อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ต่อไป

1. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk)

.....

.....

.....

.....

2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)

.....

.....

.....

.....

.....

3. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk)

.....

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk)

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์วันที่ เดือน พ.ศ.

ชนิษฐา ปันทะ (ผู้สัมภาษณ์)

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ชนิษฐา ปันทะ
วัน เดือน ปี เกิด	27 มีนาคม 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2558 ค.บ. (คณิตศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	202 หมู่ 6 ตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	ชนิษฐา ปันทะ. (ผู้บรรยาย). (20 เมษายน 2567). สภาพและแนวทางในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาศูนย์พานอูตร อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 10 (หน้า 401-414). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

